

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องผลของการเรียนแบบร่วมมือต่อพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. การจัดเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
 - 1.1 เป้าหมายของการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
 - 1.2 กลวิธีการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
2. การเรียนแบบร่วมมือ
 - 2.1 ความหมายและประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ
 - 2.2 ทฤษฎีพื้นฐานและลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ
 - 2.3 รูปแบบของการเรียนแบบร่วมมือ
 - 2.4 บทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มในการเรียนแบบร่วมมือ
 - 2.5 วิธีการแบ่งกลุ่มและการให้คะแนนแบบกลุ่มผลสัมฤทธิ์
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.1 ความหมายและความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.2 องค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.3 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.4 การสร้างแบบสอบปรนัย วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
 - 4.1 ความหมายและความสำคัญของการทำงานกลุ่มในที่มสุขภาพและนักศึกษาพยาบาล
 - 4.2 องค์ประกอบในการทำงานกลุ่ม
 - 4.3 พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาพยาบาล
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานกลุ่ม
 - 5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ

1. การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

1.1 เป้าหมายของการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเป็นหลักสูตรที่มุ่งเตรียมบุคลากรด้านการพยาบาล เพื่อให้บริการ การพยาบาลแก่ประชาชน ในด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันโรค การพยาบาลและ การรักษาตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนฟื้นฟูสมรรถภาพของบุคคล ครอบครัว และ ชุมชน พยาบาลผู้ที่สำเร็จการศึกษา ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถพร้อมที่จะปฏิบัติงานด้านการ พยาบาล ด้านการวิจัย เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และรักษาจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด ตลอดจนเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นทั้งผู้นำ และผู้ร่วมงานที่ดีได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และพัฒนาตนเองและวิชาชีพอยู่อย่างต่อเนื่อง (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2530: 9) สภาการพยาบาล ได้กำหนดสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลไว้ว่า ต้องมีความสามารถในการติดต่อ สื่อสาร บริหารจัดการ แก้ไขปัญหาได้อย่างมีระบบ และสามารถทำงานเป็นทีมได้ (ประนอม โอทกานนท์, 2541: 56)

คุณสมบัตินี้ของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตรบัณฑิตคาดหวัง จากการประชุมสัมมนา พยาบาลศาสตรศึกษาครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม - 3 กันยายน 2536 ประการหนึ่งคือ บัณฑิต ควรีสมรรถนะในการสามารถร่วมทีมงานได้ จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มผู้บริหาร สถาบันการศึกษาพยาบาล ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวง กลาโหม เมื่อปี 2534 เพื่อประมวลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร พบ ว่า บัณฑิตควรมีศักยภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความจริงใจ อารมณ์มั่นคง สามารถควบคุมตนเอง ได้ มีภาวะผู้นำ สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี สามารถสร้างทีมงาน และเครือข่ายได้ (อวยพร ตันมุขกุล, 2539: 26) ส่วนผู้รับบริการ และสังคมคาดหวังในคุณภาพของบัณฑิตทาง การพยาบาลว่า ต้องมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม (สิระยา สัมมาวาจ, 2540: 234) สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ คุณลักษณะของ พยาบาล ตามความคาดหวังของสังคมที่พบว่า สังคมให้ความสำคัญสูงมากเกี่ยวกับคุณลักษณะ ส่วนบุคคล ความรับผิดชอบ และความสามารถในการทำงานเป็นทีม (วิณา นานาศิลป์, 2540: 9)

แต่จากผลการสัมมนาพยาบาลศาสตรแห่งชาติ ครั้งที่ 2 ได้สรุปถึงปัญหาการจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร พบว่า นักศึกษาพยาบาลขาดทักษะ ในการติดต่อสื่อสาร การใช้ภาษา และมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการให้การพยาบาล ที่มีคุณภาพ และผลจากการสัมภาษณ์ของเปรมวดี ฤทธิเดช ซึ่งสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์ ของวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ เกี่ยวกับความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา

พยาบาล (เปรมวดี คฤหเดช , 2540: 7) พบว่า นักศึกษาขาดความสามารถในการทำงานเป็นทีม ยิ่งถ้ามอบหมายให้ทำงานร่วมกันเป็นทีม มักจะเกิดปัญหาว่าผลงานที่มอบหมายให้ทำ ประสบกับ ความล่าช้า และการรวมกลุ่มของนักศึกษามักจะเกิดปัญหาความขัดแย้งเสมอ ทั้งในด้านการแสดง ความคิดเห็น และความร่วมมือ อีกทั้งผลสำเร็จของงานมาจากผลงานของนักศึกษาเพียงบางคนใน ทีมงานเท่านั้น

ผลการวิจัยติดตามผลบัณฑิตทางการพยาบาล พบว่า ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงานและ บัณฑิต มีความคิดเห็นว่ บัณฑิตต้องได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะในด้านความรับผิดชอบ การมี มนุษยสัมพันธ์ และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น (กุศล ศรีอุทัย, สุขุมาล พัฒนเศรษฐฐานนท์ และ มาลีวัล เลิศสาครศิริ, 2534; เจือจันทร์ เรืองศรี และมณฑิรา เขียวยิ่ง, 2536: 24-30) และการ ศึกษาความขัดแย้งในบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง ของพยาบาลวิชาชีพใน โรงพยาบาลของรัฐ พบว่า พยาบาลส่วนใหญ่มีความขัดแย้งในบทบาทในระดับต่ำ แต่มีข้อ เสนอแนะที่สอดคล้องกันว่า ควรจัดให้มีการทำงานเป็นทีม จัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มสัมพันธภาพที่ดี ระหว่างบุคลากร (อำพร จันทรรักษา, 2538: 12-18) จากการศึกษาวิจัย ในเรื่อง สถานการณ์ ปัจจุบันและความคิดเห็นบางประการของพยาบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า พยาบาลมี ความไม่พึงพอใจ และเป็นทุกข์ในการเป็นพยาบาลร้อยละ 29.2 สาเหตุประการหนึ่งคือ การทำงาน ไม่เป็นระบบ ขาดการพัฒนา และการร่วมมือกับแพทย์ในการทำงาน (อำพล จินดาวัฒน์และ คณะ, 2539: 41-56)

พวงเพ็ญ ชุณหปราณ (2533: 19) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนทางการพยาบาลนั้น ยึด ตามปรัชญาของหลักสูตร ซึ่งได้แก่

1. วิชาชีพพยาบาล เป็นวิชาชีพที่มีทั้งส่วนที่เป็นอิสระ ร่วมมือและประสานกับวิชาชีพอื่น
2. การปฏิบัติกรพยาบาลอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการแก้ปัญหา
3. บทบาทพยาบาล คือ การป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพ รักษาพยาบาล และฟื้นฟู สมรรถภาพ
4. ความสำเร็จของวิชาชีพพยาบาล ขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความเคารพ การกระตุ้นในการ แสวงหาความรู้ตลอดไป

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องทำงานร่วมกับบุคคลเป็นจำนวนมาก ทั้งในวิชาชีพ เดียวกัน ทีมสุขภาพและวิชาชีพอื่น การที่พยาบาลและนักศึกษาพยาบาลจะมีความรู้ความ สามารถเชิงวิชาชีพ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรได้รับการสอน อบรมตั้งแต่ยังเป็นนักศึกษา เพราะการเรียนรู้เพื่อการมีชีวิตในสังคม ต้องอาศัยการทำงานร่วมกับ ผู้อื่นและการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การเรียนการสอนควรเป็นการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้กับ นักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำสิ่งต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ ไปใช้สำหรับการทำงานและการดำรงชีวิต

1.2 กลวิธีการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

การจัดการศึกษาพยาบาลเป็นการศึกษาเพื่อเตรียมบุคลากรด้านการพยาบาล ซึ่งถือว่าเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ สำหรับวิธีการสอนภาคทฤษฎีทางพยาบาลศาสตร์นั้น จินตนา ยูนิพันธ์ (2527: 220-241) แบ่งวิธีการสอนโดยยึดขนาดของกลุ่มผู้เรียนเป็นแนวทาง ไว้ดังนี้

1. การสอนแบบบรรยาย

2. การสอนแบบอภิปราย มีทั้งเป็นการอภิปรายกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย ซึ่งมีหลายลักษณะได้แก่ การอภิปรายทบทวนเนื้อหาเพื่อซักถามข้อสงสัย (Tutorial Group) การทำงานกลุ่มย่อย (Task Group) การวิเคราะห์ปัญหาเป็นกลุ่ม (Socratic Analysis Group) กลุ่มซินดิเคท (Syndicate Group) การระดมสมอง (Brain Storming)

3. การสัมมนา สอนได้ทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย โดยผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันเลือกเรื่องที่จะนำมาเรียน หรือให้ผู้นำสัมมนาเสนอข้อมูลต่อกลุ่ม แล้วแบ่งผู้ฟังเป็นกลุ่มย่อย อภิปรายประเด็นที่ต่อเนื่อง หลังจากกลุ่มย่อยนำเสนอรายงานแล้วอภิปรายในกลุ่มใหญ่ และผู้นำสัมมนาสรุปผลการอภิปรายอีกครั้ง ซึ่งการสัมมนาที่ดี ผู้ร่วมสัมมนาต้องศึกษาค้นคว้า สรุปแนวคิดต่างๆ มาล่วงหน้า มักใช้กับผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้มากพอที่จะพิจารณาปัญหาทุกแง่มุม

4. การสอนเป็นรายบุคคลมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การทำสัญญา (Contract) บทเรียนโปรแกรม (Programed Instruction) การศึกษาโดยอิสระ (Independent Study) ชุดการสอน (Learning Module) การสอนการปฏิบัติการในห้องปฏิบัติการ การสอนปฏิบัติการแบบโครงการ เกม และสถานการณ์จำลอง

ส่วนการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติซึ่งส่วนใหญ่จะปฏิบัติในสถานบริการสุขภาพระดับต่างๆ ได้แก่ การสาธิต การประชุมกลุ่มการพยาบาล การศึกษาจากผู้ป่วยโดยตรง การศึกษาเฉพาะกรณี การสัมมนา การบรรยาย การอภิปรายกลุ่มย่อย การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นจะสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เป็นสำคัญ (ละเอียด แจ่มจันทร์, 2540: 72)

จากการสรุปผลการสัมมนาพยาบาลศาสตร์ศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 2 ปีพ.ศ. 2536 พบว่าสถาบันการศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ ยังคงนิยมใช้วิธีการจัดการเรียนวิชาภาคทฤษฎีด้วยการบรรยาย อภิปราย (คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536: 100) ที่ประชุมจึงมีมติให้สถาบันการศึกษาพยาบาลทุกแห่งดำเนินการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตทางการพยาบาล

สถาบันการศึกษาพยาบาลต่างๆ จึงได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนตามความพร้อมของแต่ละแห่ง อาทิ การใช้สถานการณ์จำลอง กรณีศึกษา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (จินตนา ยูนิพันธ์, 2530: 1-15) การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก การฝึกภาคปฏิบัติ

ด้วยพยาบาลที่เลี้ยง การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีในการศึกษาค้นคว้า มากยิ่งขึ้น (ละเอียด แจ่มจันทร์, 2540: 72-73)

แต่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนที่กล่าวมานี้ ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคคล เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และการที่จำนวนนักศึกษาในแต่ละชั้นปี ของแต่ละสถาบันมีจำนวนมาก สถาบันส่วนใหญ่รับนักศึกษาใหม่แต่ละปีเป็นจำนวนมากกว่า 100 คนขึ้นไป (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2530: 50) เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนพยาบาล ประกอบกับผลการ วิจัยวิเคราะห์ภาระงานของอาจารย์พยาบาล พบว่าสถาบันการศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ยังคง ประสบปัญหาขาดแคลนอาจารย์ (ทัศนีย์ นนทะสร, 2541: 39)

วิธีการสอนภาคทฤษฎีทางพยาบาลศาสตร์โดยส่วนมาก จึงมักจะเน้นครูผู้สอนเป็นหลัก วิธีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนส่วนใหญ่ จึงมักใช้วิธีการบรรยายเป็นหลัก (ศุภรีใจ เจริญสุข, 2541: 29) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนมีพฤติกรรมการสอนด้านการบรรยายที่เน้นการให้ความรู้ เกี่ยวกับ ข้อเท็จจริง กฎต่างๆ หลักการ และทฤษฎีต่างๆ มาก (อุไร จันทรเมฆา, 2538: 199-209) ซึ่งเหมาะสำหรับการสอนผู้เรียนกลุ่มใหญ่ และมุ่งเน้นการปฏิบัติตามแนวทาง และทฤษฎีที่ได้ กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ลักษณะการเรียนการสอนค่อนข้างเข้มงวด เน้นที่ความถูกต้องตาม หลักการและทฤษฎี และเน้นเรื่องกระบวนการกลุ่ม การทำงานเป็นทีมค่อนข้างน้อย (ยุวดี ภาชา, 2536: 28) ซึ่งไม่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนทางวิชาชีพ และเป็นอุปสรรคต่อการที่นักศึกษา จะเกิดความคิด สร้างสรรค์ความคิดอย่างต่อเนื่อง และรู้จักแก้ปัญหา นอกจากนี้นักศึกษายังไม่มี โอกาสได้เรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฝึกหัดการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และฝึกหัดการทำงาน เป็นทีม (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2530: 49) จะเห็นได้ว่า การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ยังมีการ เรียนการสอนที่เน้นความจำค่อนข้างมาก แต่การจัดการเรียนการสอน ควรให้นักศึกษาได้มีการใช้ ความคิดในการแก้ปัญหา การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ การเป็นผู้นำ และฝึกฝนทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

อำพล จินดาวัฒน์ (2538: 2-6) ได้กำหนดนโยบายเรื่องวิสัยทัศน์การศึกษายุคใหม่เพื่อ เป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดการศึกษา ซึ่งสรุปประเด็นได้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นศักยภาพที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์ นักศึกษาควรได้รับการส่งเสริมให้ใช้ ศักยภาพของตนเองมากที่สุด ดังนั้น การให้มีอิสระในการเรียนรู้ ถ้าแสดงออกจึงเป็นสิ่งจำเป็น
2. การเรียนเป็นการศึกษาไม่รู้จบ การจัดการเรียนการสอน ควรเน้นความสามารถในการ พัฒนาตนเองให้เรียนรู้ตลอดชีวิต
3. การศึกษาต้องสร้างปัญญาและความสุข นักศึกษาจึงควรได้รับการส่งเสริมให้รู้สึกสนุก กับการเรียน และใช้ความรู้เพื่อประโยชน์สุขของสังคม

4. การศึกษาต้องพัฒนาร่วมกัน กระบวนการจัดการศึกษาควรเปิดกว้าง เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งการแสวงหาความร่วมมือจากผู้อื่น
 5. ควรให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้มากที่สุด โดยใช้เทคโนโลยี และวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มโอกาสการเรียนรู้
 6. สถาบันควรสร้างผลผลิตที่มีความหลากหลายในทางความคิด สติปัญญา ดังนั้นจึงต้องแสวงหาวิธีการ รูปแบบใหม่มาปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้ทันสมัย
 7. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ควรมุ่งเน้น 3 ประการ คือ การเรียนรู้จากระบบฐานความจริง (Knowledge Based System) การเรียนรู้ร่วมกันโดยการกระทำ (Interactive Learning Through Action) และการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (Endless Continuing Education)
- พวงรัตน์ บุญญาบุรุษ (2540: 60) เสนอแนะแนวคิด / รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางการศึกษาพยาบาลว่า ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้มีการเรียนด้วยตนเอง ให้สามารถทำงานกับกลุ่มคนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนแบบร่วมมือนั่นเอง

2. การเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือเป็นการเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการกลุ่มวิธีหนึ่งที่เน้นทักษะการคิด และการร่วมมือช่วยเหลือกัน ทำให้นักเรียนมีอิสระในการคิดอย่างมีเหตุผล มีการปรึกษาหารือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านความรู้ทางวิชาการ และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกภายในกลุ่ม

2.1 ความหมายและประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ

Slavin (1981: 229) ได้กล่าวถึง การเรียนแบบร่วมมือว่าหมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกในกลุ่มมีความแตกต่างกันในด้านเชื้อชาติ เพศ และความสามารถทางการเรียน สมาชิกในกลุ่มจะช่วยกันสอนเพื่อนในกลุ่มเพื่อจะได้รับความสำเร็จ และการยอมรับร่วมกัน

Johnson และ Johnson (1994: 276) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การที่นักเรียนทำงานด้วยกันเพื่อความสำเร็จ แบ่งปันการเรียนรู้ วัตถุประสงค์เพื่อความสำเร็จของตนเอง และเพื่อนร่วมกลุ่ม

Lang, McBeath และ Hebert (1995: 334) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การแบ่งนักเรียนในห้องเรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ที่ประกอบด้วยสมาชิกที่แตกต่างกัน

(Heterogeneous groups) ซึ่งทำงานที่ได้รับมอบหมายหรืองานที่เลือก โดยใช้การติดต่อสื่อสาร สัมพันธภาพระหว่างบุคคล และทักษะในการทำงานกลุ่ม เรียนรู้ผ่านเกมที่ต้องร่วมมือกัน จากเพื่อนสอนเพื่อน หรือแบบกลุ่มสืบสอบ (Group investigation) ครูเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์การทำงานกลุ่ม และให้รางวัลเป็นกลุ่ม

Zafuto (1995: 265) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การเรียนที่มีโครงสร้างความสัมพันธ์อันดีในระหว่างนักศึกษาที่ทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้สูงสุดทั้งตนเองและผู้อื่น

อำพวรรณ ทิวไผ่งาม (2536: 6) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ คือ การที่นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้ตนเองและตนเองและสมาชิกในกลุ่มได้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของบทเรียนที่กำหนดไว้ หรือสามารถแก้ปัญหาได้โดย นักเรียนรับรู้ว่ากลุ่มจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ก็ต่อเมื่อ สมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จในการเรียนรู้เช่นเดียวกัน

จากที่กล่าวมาจึงพอสรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มวิธีหนึ่ง ที่จัดนักเรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ 3-5 คน สมาชิกในกลุ่มมีความแตกต่างกัน เป็นต้นว่า ในด้านเชื้อชาติ เพศ และความสามารถทางการเรียน สมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้ตนเองและสมาชิกในกลุ่มเกิดการเรียนรู้ และประสบความสำเร็จร่วมกัน

ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ

Lang, McBeath และ HeBert (1995: 355) ได้สรุปประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. เป็นการเรียนที่ช่วยเพิ่มความมั่นใจในตัวเองและสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน
2. เป็นการเรียนที่ช่วยเพิ่มทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน และเพิ่มพูนทักษะในด้านความร่วมมือ ส่งเสริมพัฒนาการด้านบุคลิกภาพและสังคม เช่น การช่วยเหลือส่งเสริมผู้อื่น ความเป็นมิตร พฤติกรรมช่วยเหลือ (Prosocial Behavior) ทักษะการแก้ไขความขัดแย้ง และความเป็นประชาธิปไตย

3. เพิ่มความเชื่อมั่นต่อกันในความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม และส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์อันดีในผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน เช่น เชื้อชาติ ความสามารถ รวมไปถึงนักเรียนพิเศษ (Students with special needs)

4. เพิ่มการเรียนรู้และความเข้าใจทางด้านวิชาการ เปลี่ยนจากการจำระยะสั้นมาเป็นการจำระยะยาว (short-term to long-term memory) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้เรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อย (minority-group) และผู้เรียนอ่อน

5. ความรู้สึกรักที่จะทำกิจกรรมที่โรงเรียน และต้องการกระทำสิ่งที่ดี

6. เพิ่มความเต็มใจในการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การให้ความสนใจใจตัวผู้อื่น และการใช้เวลาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

7. เพิ่มพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ หรือมีปัญหาด้านความประพฤติ

Huff (1997: 434) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ มีประโยชน์อย่างมากสำหรับการสอนนักศึกษาพยาบาล คือ

1. นักศึกษาได้เรียนรู้การทำหน้าที่ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของทีม
 2. นักศึกษาได้รับการส่งเสริมทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น
 3. เพิ่มความรับผิดชอบของนักศึกษาในการเรียนรู้ของตนเช่นเดียวกับการเรียนรู้ของกลุ่ม
- สุริย์ บาวเออร์ (2535: 19-20) สรุปถึงข้อดีของการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้
1. นักเรียนมีทักษะในการสื่อสาร การเข้าสังคม การเป็นผู้นำ และการอภิปราย
 2. นักเรียนมีความนับถือในตนเอง เพราะว่าได้ช่วยกันแก้ปัญหาของกลุ่ม
 3. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากหลายๆ

ที่คณะ

4. มีแรงจูงใจในการเรียน เนื่องจากทุกคนมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนสูง
5. ให้ผลทางด้านจิตพิสัย (Affective) เพราะที่นักเรียนสามารถอภิปรายตามที่ตนเองรู้สึก
6. นักเรียนที่เรียนอ่อนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น ทำกิจกรรม และประสบความสำเร็จในการเรียน

การเรียน

7. ส่งเสริมด้านความคิด (Cognitive) นักเรียนรู้จักใช้เหตุผล และรู้จักใช้ความคิดอย่างรอบคอบ

8. ให้ผลทางด้านสุขภาพจิต (Psychological Health) นักเรียนรู้สึกว่าได้รับการยอมรับ
9. นักเรียนในชั้นเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกัน

สุมณฑา พรหมบุญ และคณะ (2541: 38-39) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้คือ

1. ความรู้และความจริงเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในโลกถูกค้นพบใหม่เสมอๆ ความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในสังคมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้วิธีที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2. เป็นการช่วยเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเผชิญกับชีวิตจริง เพราะลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ ทักษะการบริหาร การจัดการ การเป็นผู้นำ ผู้ตามและที่สำคัญเป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนมากที่สุด

3. ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตย ฝึกการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ต่อครู ต่อสถานศึกษา และสังคม

4. ช่วยลดปัญหาทางวินัยในชั้นเรียน เพราะนักเรียนทุกคนจะได้ฝึกฝนจนกระทั่งเกิดวินัยในตนเอง ผู้เรียนแต่ละคนจะได้รับการยอมรับจากครู จากเพื่อน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดการยอมรับตนเอง เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อนๆ ปัญหาทางวินัยจึงลดน้อยลงและหมดไปในที่สุด

5. ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งชั้นสูงขึ้น การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนเป็นกลุ่มแบบหนึ่ง ที่นักการศึกษาเห็นว่าสามารถทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Johnson และ Johnson (1987 อ้างถึงใน ปิยาภรณ์ รัตนกรกุล, 2536: 29-30) เกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือว่า สามารถพัฒนาการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ได้ดีด้วยเหตุผล ดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนเก่งซึ่งเข้าใจคำสอนของครูได้ดี สามารถเปลี่ยนคำสอนของครูเป็นการอธิบายโดยใช้ภาษาของตนเองให้เพื่อนฟังได้ ทำให้เพื่อนเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

2. นักเรียนที่ทำหน้าที่อธิบายบทเรียนให้เพื่อนฟังจะเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น เพราะตนเองต้องนำความรู้ที่มีอยู่สรุปรวบรวมอย่างดี เพื่ออธิบายให้เพื่อนนักเรียนด้วยกัน

3. การสอนเพื่อนเป็นการสอนแบบตัวต่อตัว ทำให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ และมีความสนใจมากยิ่งขึ้น

4. การที่ครูดัดคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มจากผลการเรียนรู้รายบุคคล ทำให้ทุกคนเข้าใจดีว่าคะแนนของตนมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนั้นทุกคนต้องพยายามอย่างเต็มที่ในการเรียนและต้องพยายามช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มให้เกิดการเรียนรู้ด้วย

5. นักเรียนทุกคนเข้าใจดีว่าคะแนนของตนมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนั้นทุกคนต้องพยายามอย่างเต็มที่ที่จะคอยอาศัยเพื่อนอย่างเดียวยังไม่ได้

6. นักเรียนทุกคนมีโอกาสฝึกทักษะทางสังคม มีหัวหน้ากลุ่ม มีผู้ช่วย มีเพื่อนร่วมกลุ่ม เป็นการเรียนรู้วิธีการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นประโยชน์มากเมื่อต้องเข้าสู่ระบบการทำงานในชีวิตจริง

7. นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการกลุ่มในการทำงานร่วมกันเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ทำให้กลุ่มสามารถทำคะแนนจากการเรียนได้ดี

8. นักเรียนที่เรียนเก่งจะมีบทบาททางสังคมในชั้นเรียนมากขึ้น มีความรู้สึกว่าตนเองมีหน้าที่ต่อเพื่อนร่วมกลุ่ม มีหน้าที่ต่อสังคมมากขึ้นมีชั่วโมงงานเฉพาะของตนเพื่อให้คะแนนออกมาดีที่สุด

9. ในการตอบคำถามในห้องเรียน นักเรียนมักกลัวการตอบผิด แต่เมื่อทำงานเป็นกลุ่มนักเรียนจะช่วยเหลือกัน ถ้าหากตอบคำถามผิดก็ถือว่าผิดทั้งกลุ่ม คนอื่นๆ จะให้ความช่วยเหลือทำให้กลุ่มมีความผูกพันกันมากขึ้น

2.2 ทฤษฎีพื้นฐานและลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ

ทฤษฎีพื้นฐานสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีมีดังนี้ (Slavin, 1995: 16-19; ซาติชาย ม่วงปฐม, 2539: 31-34)

1. ทฤษฎีแรงจูงใจ

แรงจูงใจ หมายถึงภาวะที่อิทธิพลกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมที่มีแนวทางอันแน่นอน มีทิศทางและมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันไม่ขาดตอนเพื่อจะมุ่งสู่เป้าหมายที่ตนปรารถนา แรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญที่นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

Deutsch (1962) ได้อธิบายโครงสร้างการเรียนแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การเรียนเป็นรายบุคคล การเรียนแบบแข่งขันและการเรียนแบบร่วมมือ ในการเรียนเป็นรายบุคคล นักเรียนจะมุ่งเป้าหมายเป็นของตนเอง ไม่ขึ้นกับคนอื่น นักเรียนจะได้รับแรงจูงใจในความสำเร็จของตนตามความสามารถ แต่จะขาดการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ทำให้สูญเสียความเป็นสังคมมนุษย์ไป เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

ในการเรียนแบบแข่งขัน นักเรียนมีจุดมุ่งหมายเดียวกันแต่ผู้ที่บรรลุจุดหมายมีได้เพียงผู้ชนะเพียงคนเดียว แรงจูงใจจึงขึ้นกับการแข่งขันที่ผู้ชนะจะได้รับ ผลสำเร็จของผู้ชนะจะปิดโอกาสของคนอื่น เป็นการตอบสนองนักเรียนที่เรียนดี แต่บั่นทอนแรงจูงใจสำหรับนักเรียนที่เรียนช้า

ในการเรียนแบบร่วมมือนักเรียนมีจุดมุ่งหมายในการเรียนร่วมกัน การที่จะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ต้องอาศัยความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะผลสำเร็จนั้นมาจากสมาชิกทุกคน นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ เป็นการเรียนที่เสริมสร้างแรงจูงใจทางสังคม ทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียน และเกิดความต้องการในการเรียนรู้

จากการศึกษาวิจัยหลายเรื่องพบว่า การเรียนแบบร่วมมือ ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน และยังสามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ สถานภาพ และทักษะทางสังคมของนักเรียนได้ดีอีกด้วย

2. ทฤษฎีด้านสติปัญญา (Cognitive Theory)

ในการเรียนแบบร่วมมือสามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดีเป็นไปตามทฤษฎีด้านสติปัญญาที่สำคัญ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา และทฤษฎีการขยายความคิด มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงอย่างเด่นชัดประการหนึ่งว่า แต่ละขั้นตอนในการพัฒนาของบุคคลมีลักษณะเฉพาะของตนเอง พัฒนาการด้านโครงสร้างการรับรู้ ความคิด และความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งรอบๆ ตัวเป็นลักษณะเฉพาะซึ่งแตกต่างกันในแต่ละวัย การเรียนการสอนจึงต้องให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของผู้เรียนแต่ละวัย ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาที่สำคัญ และนำมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของพียาเจท์ (Jean Piaget) และทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Jerome Bruner) โดยเงื่อนไขพื้นฐานของทฤษฎีพัฒนาการของพียาเจท์ คือ การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในวัยเดียวกันเป็นสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในทัศนที่ต่อการเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Vygotsky ที่เชื่อว่าการที่นักเรียนร่วมมือกันทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ เพราะผู้เรียนในวัยเดียวกันมีพฤติกรรมที่คล้ายกัน มีระดับพัฒนาการที่ใกล้เคียงกัน สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้กว้างขวางกว่าการเรียนเป็นรายบุคคล

2.2 ทฤษฎีการขยายความคิด (Cognitive Elaboration Theories)

ทฤษฎีนี้แตกต่างไปจากทฤษฎีพัฒนาการ ทั้งนี้เพราะทฤษฎีพัฒนาการเน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม แต่ทฤษฎีการขยายความคิดเป็นเรื่องการนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ ซึ่งในการวิจัยทางจิตวิทยาพบว่า ถ้าบุคคลนำความรู้ที่บรรจุอยู่ในหน่วยความจำมาใช้ โดยการสรุป รวบรวมความรู้ที่มีอยู่เพื่อการสื่อสารหรือเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา ผู้เรียนจะประสานโครงสร้างความรู้ให้มีระบบระเบียบทำให้เกิดการขยายความคิด จัดระบบความคิดของตนเองให้ดีขึ้น ตัวอย่างเช่น การเขียนสรุปข้อบรรยายดีกว่าการจดบันทึกธรรมดา เพราะว่าการสรุปนักเรียนจะรวบรวมความรู้และคัดเลือกสิ่งสำคัญในบทเรียน มาคิดพิจารณา ทำให้เกิดการขยายโครงสร้างของความรู้มากยิ่งขึ้น

ทฤษฎีด้านสติปัญญาสนับสนุนว่าการเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนักเรียนที่เรียนเก่งและนักเรียนที่เรียนอ่อน เพราะนักเรียนที่เรียนเก่งจะได้รับประโยชน์ในการเรียนรู้เพิ่มขึ้นจากการที่ตนเองได้อธิบาย ชี้แจงบทเรียนให้กับเพื่อน ในขณะที่นักเรียนที่เรียนอ่อนจะได้ประโยชน์จากการที่ได้ความรู้จากเพื่อนด้วยนอกเหนือจากการสอนของครู และการที่นักเรียนได้ทำงานร่วมกันทำให้เกิดความสนุกสนาน ความอบอุ่น ความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการส่งเสริมทักษะทางสังคม

ลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ

Johnson และ Johnson (1994: 22-23, 1997: 24-31) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ ที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จมีอยู่ 5 ประการ คือ

1. ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก (Positive Interdependent) หมายถึง ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวกหรือการพึ่งพาอาศัยกันของสมาชิกในกลุ่ม ลักษณะสำคัญนี้มาจากหลักการที่ว่า ทุกคนทำงานเพื่อเป้าหมายเดียวกันของกลุ่ม และผลงานของแต่ละคนก็เป็นผลงานของกลุ่ม ในการเรียนแบบร่วมมือสมาชิกในกลุ่มต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน กลุ่มจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นกับทุกคน ถ้ากลุ่มประสบผลสำเร็จทุกคนย่อมประสบผลสำเร็จด้วย ถ้ากลุ่มล้มเหลวทุกคนก็ถือว่าล้มเหลวด้วย ทุกคนในกลุ่มจะต้องเรียนรู้บทเรียนที่ได้รับ และต้องแน่ใจว่าสมาชิกทุกคนสามารถเรียนรู้บทเรียนนั้น การที่จะแน่ใจว่าเพื่อนสมาชิกจะเรียนรู้บทเรียน ทุกคนต้องช่วยเหลือกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีลักษณะความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน สมาชิกแต่ละคนต้องยอมรับว่า ผลงานของคนอื่นมีความสำคัญต่อตนเองและต่อกลุ่ม และผลงานของตนเองมีความสำคัญต่อคนอื่น และต่อกลุ่มด้วย

2. การปฏิสัมพันธ์โดยตรงของสมาชิก (Face-to-Face Promotive Interaction) ลักษณะสำคัญนี้มาจากหลักการที่ว่า ผลงานที่ดีมาจากการใช้ความสามารถ ความสร้างสรรค์ของบุคคลหลายคน เพราะลำพังคนคนเดียวไม่สามารถทำงานทุกอย่างสำเร็จ ต้องอาศัยการช่วยเหลือจากผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่น ในการเรียนแบบร่วมมือต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยเหลือกัน มีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด การอธิบายให้เพื่อนได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างนักเรียนจะก่อให้เกิดผลดังนี้

- 2.1 ทำให้เกิดกระบวนการคิด ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจ ในการหาคำตอบ การอธิบายการแก้ปัญหา การอภิปรายถึงธรรมชาติของมโนทัศน์ของสิ่งที่เรียน การให้ความรู้แก่เพื่อน เป็นการพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน

- 2.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับอิทธิพลทางสังคมที่หลากหลายยิ่งขึ้น มีการช่วยเหลือสนับสนุนกัน ทำให้นักเรียนรู้เหตุผลของกันและกัน ได้รูปแบบการทำงานทางสังคมร่วมกัน

2.3 การตอบสนองทางวาจาและท่าทางของเพื่อนสมาชิก ทำให้ได้รู้ถึงการทำงานของ ตน ซึ่งเป็นการได้รับข้อมูลย้อนกลับที่สำคัญ

2.4 การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี จะช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนซึ่งกันและกัน เพราะ นักเรียนคอยให้กำลังใจกันและกันในการทำงาน

2.5 ทำให้นักเรียนได้รู้จักเพื่อนสมาชิกได้ดียิ่งขึ้น

ในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์โดยตรงของสมาชิกให้ได้ผล ขนาดของกลุ่มต้องไม่ใหญ่นัก (2-6 คน) เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น รับผิดชอบ สื่อสารกันอย่างทั่วถึง

3. ความรับผิดชอบส่วนบุคคล (Individual Accountability) หมายถึง ความรับผิดชอบ ของสมาชิกแต่ละคนที่จะช่วยให้กลุ่มมีสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการทำงาน ลักษณะสำคัญนี้มาจาก หลักการที่ว่า สิ่งที่นักเรียนทำร่วมกันเป็นกลุ่ม จะทำให้นักเรียนสามารถทำได้ด้วยตนเองในวันข้างหน้า นักเรียนต้องรับผิดชอบต่อผลการเรียนของตนเองและของเพื่อน สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะรู้ว่า ใครต้องการความช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องใด มีการกระตุ้นกันและกันให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สมบูรณ์ การตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นรายบุคคล ทำได้ ดังนี้

3.1 ประเมินผลงานของสมาชิกแต่ละคนซึ่งรวมเป็นผลงานของกลุ่ม

3.2 ให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งของกลุ่มและรายบุคคล

3.3 ให้สมาชิกทุกคนรายงานหรือมีโอกาสแสดงความคิดเห็นโดยทั่วถึง

3.4 มีการตรวจสอบผลการเรียนเป็นรายบุคคลหลังจบบทเรียน

การตรวจสอบความรับผิดชอบรายบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าครูไม่ตรวจสอบความ สามารถเป็นรายบุคคลแล้ว อาจทำให้นักเรียนบางคนไม่เกิดการเรียนรู้อะไร ผลงานที่ออกมาเป็นผลงาน ของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม

4. ทักษะทางมนุษย์สัมพันธ์และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม (Interpersonal and Small-Group Skills) หมายถึง การใช้ทักษะระหว่างบุคคล และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ลักษณะสำคัญนี้มาจากหลักการที่ว่า การทำงานร่วมกันจะเสริมสร้างความสามารถได้ดีกว่าการทำงานคนเดียว คนเราไม่ได้เกิดมาเพื่อเรียนรู้โดยทันทีทันใด ที่จะปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะทางมนุษย์สัมพันธ์ และการทำงานเป็นกลุ่มไม่ได้เกิดขึ้นง่ายๆ ตามที่ต้องการ บุคคลต้องเรียนรู้ ต้องได้รับการสอนทักษะทางสังคม เพื่อให้เกิดคุณภาพสูงในการทำงานร่วมกัน การทำให้เกิดทักษะทางมนุษย์สัมพันธ์และการทำงานเป็นกลุ่ม ควรต้องปฏิบัติดังนี้

4.1 เรียนรู้ข้อเท็จจริง ลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคล

4.2 มีการสื่อสารกันอย่างถูกต้องและเปิดเผย

4.3 ยอมรับและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

4.4 แก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม จะทำให้การทำงานร่วมกันเกิดผลดี ลดความกดดัน และความตึงเครียดในการทำงาน ทำให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

5. กระบวนการทำงานกลุ่ม (Group Process) เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกกลุ่มอภิปรายถึงการทำอะไรจะทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย โดยจุดมุ่งหมายของกระบวนการกลุ่ม คือ การเน้นกระบวนการ หน้าที่ บทบาทที่ชัดเจนของสมาชิกที่จะทำให้การทำงานได้ผลดีตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ กลุ่มต้องอธิบายการกระทำของสมาชิก เพื่อให้สมาชิกได้ทราบว่ามีสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ต่อความสำเร็จในการทำงานกลุ่ม และตัดสินใจว่าพฤติกรรมใดควรดำเนินต่อไป พฤติกรรมใดควรต้องเปลี่ยนแปลง กระบวนการกลุ่มมีความสำคัญต่อการเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้

5.1 ทำให้สมาชิกเรียนรู้กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน

5.2 ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ

5.3 ช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของตน

5.4 ช่วยให้แน่ใจว่านักเรียนได้ใช้กระบวนการคิด

5.5 นำไปสู่หนทางแห่งความสำเร็จของกลุ่มและเสริมแรงพฤติกรรมที่ดีของสมาชิก

กระบวนการกลุ่มจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการเรียนแบบร่วมมือ

2.3 รูปแบบของการเรียนแบบร่วมมือ

รูปแบบของการเรียนแบบร่วมมือที่นิยมใช้กันทั่วไปในปัจจุบันมี 8 รูปแบบ ดังนี้ (Slavin, 1995: 4-13)

1. การเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (Student Team Achievement Divisions - STAD)

การเรียนด้วยวิธีนี้ได้รับการพัฒนาโดย Slavin และคณะ (Slavin, Sharan, Kagan, Lazarowitz, Webb และ Schmuck, 1985) ที่มหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ (Slavin, 1981: 230) ใช้หลักการแข่งขันความร่วมมือกัน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คนซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่มีความแตกต่างกัน สมาชิกในกลุ่มจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนจะทบทวนเนื้อหาที่ครูได้สอนไป และมีการทดสอบครั้งละประมาณ 15 นาทีเป็นรายสัปดาห์ ครูจะแปลงคะแนนสอบของแต่ละบุคคลเป็นคะแนนกลุ่มโดยใช้ " กลุ่มผลสัมฤทธิ์ " นักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุด 7 คนแรกซึ่งอยู่ในกลุ่มสัมฤทธิ์ที่ 1 จะถูกนำคะแนนมาเปรียบเทียบกัน นักเรียนคนที่ได้คะแนนสอบสูงสุดจะได้ 10 คะแนน คนที่ได้คะแนนรองลงมาจะได้ 8 คะแนน และถัดมาตามลำดับ นักเรียนอีก 7 คนที่

ได้คะแนนรองลงมาซึ่งอยู่ในกลุ่มสัมฤทธิ์ที่ 2 ก็คิดคะแนนเช่นเดียวกับนักเรียนในกลุ่มสัมฤทธิ์ที่ 1 จะเห็นได้ว่านักเรียนแต่ละคนจะเปรียบเทียบกับเพื่อนในกลุ่ม ที่มีความสามารถใกล้เคียงกันไม่ใช้กับเพื่อนทั้งชั้นเรียน ระบบนี้จะหลีกเลี่ยงการแข่งขันกันโดยตรง และกลุ่มจะได้รับรางวัลจากการเรียนรู้ของทุกคนในทีม

จะเห็นได้ว่าแนวคิดหลักของการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) คือการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน และช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ให้เรียนรู้ในสิ่งที่ครูสอนอย่างแจ่มแจ้ง ถ้านักเรียนต้องการให้กลุ่มของตนประสบความสำเร็จและได้รับรางวัล ต้องช่วยเหลือกันเพื่อให้ทุกคนเข้าใจบทเรียน ทุกคนต้องคอยกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มทำได้ดีที่สุด สร้างความเข้าใจว่าการเรียนเป็นสิ่งที่มีความสนุกและ นักเรียนทำงานร่วมกันหลังจากครูสอนจบบทเรียน อภิปรายข้อขัดแย้ง ข้อสงสัย และช่วยเหลือคนที่ประสบปัญหา ช่วยกันหาหนทางแก้ปัญหา หรืออาจมีการทดสอบประเมินความรู้เพื่อนร่วมกลุ่ม ในเรื่องที่เรียนมา มีการสอน ชี้จุดเด่นและจุดอ่อนของกันและกัน เพื่อช่วยให้แต่ละคนประสบผลสำเร็จในการสอบ

2. การเรียนแบบร่วมมือแบบการแข่งขันเป็นกลุ่ม (Teams-Games-Tournament / TGT)

David DeVries and Keith Edwards พัฒนาการเรียนแบบนี้นี้ขึ้น การจัดกลุ่มและการสอนของครูเหมือนกับวิธี STAD แต่หลังจากครูสอนบทเรียนแต่ละบทแล้ว กลุ่มจะต้องเตรียมสมาชิกทุกคนในกลุ่มให้พร้อมสำหรับการแข่งขันตอบคำถามที่ครูจะจัดให้มีขึ้นในวันต่อไป โดยมีการช่วยสอนและถามกันในกลุ่มตามเนื้อหาในเอกสารที่ครูแจกให้ ในการแข่งขันครูจะจัดให้นักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุด 3 คนแรกในการแข่งขันครั้งก่อนได้แข่งขัน และคนที่ได้คะแนนรองลงไปแข่งขันชุดละ 3 คน ตามลำดับ คะแนนที่สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนทำได้ จะนำมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม

3. การเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยรายบุคคล (Team Accelerated Instruction-TAI)

Slavin ได้พัฒนารูปแบบการเรียนของ STAD และ TGT มาปรับเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาให้เหมาะกับการเรียนคณิตศาสตร์ใช้สำหรับระดับประถมศึกษา วิธีนี้สมาชิกของกลุ่มมี 4 คน มีระดับความรู้ต่างกัน ครูเรียกเด็กที่มีความรู้ระดับเดียวกันของแต่ละกลุ่มมาสอน ความยากง่ายของเนื้อหาวิชาที่สอนจะแตกต่างกัน เด็กกลับไปยังกลุ่มของตน ต่างคนต่างทำงานที่ได้รับมอบหมาย แต่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อเรียนจบบทเรียนจะมีการทดสอบเป็นรายบุคคล ตามระดับความสามารถ

4. การเรียนแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน (Cooperative Integrated Reading and Composition - CIRC)

Steven ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรูปแบบนี้สำหรับวิชาอ่านเขียนและทักษะอื่นๆ ทางภาษา สำหรับชั้นประถมศึกษา แต่ละกลุ่มมีสมาชิก 4 คน ครูแบ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน กลุ่มละ 2 คน จับคู่กัน ครูแยกสอนทีละกลุ่ม ขณะที่ครูสอนกลุ่มหนึ่ง กลุ่มที่

เหลือจะจับคู่กันทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เช่น อ่านให้เพื่อนฟัง เล่าเรื่องย่อให้เพื่อนฟัง ฝึกจดจำ และสะกดคำ ค้นหาความหมายของศัพท์ ฯลฯ จากนั้นให้เด็กเก่งและเด็กอ่อนจับคู่กันทำงานตามที่ครูกำหนดให้ แล้วฝึกปฏิบัติ ทดลองสอบ ก่อนสอบจริง เด็กจะไม่ทำการทดสอบจนกว่าทั้งสองคนจะประเมินกันแล้วว่าพร้อมที่จะสอบ เด็กคู่ใดทำคะแนนเฉลี่ยทั้งการอ่านและการเขียนได้สูง จะได้รับการประกาศชมเชย

5. การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคต่อบทเรียนแบบที่ 1 (Jigsaw I)

Elliot และคณะได้พัฒนาการเรียนรูปแบบนี้ นักเรียนจะถูกแบ่งเป็นกลุ่ม เช่นเดียวกับ STAD ครูจะแบ่งเนื้อหาของเรื่องที่เรียนออกเป็นหัวข้อย่อยเท่าจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่ม และมอบหมายให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มค้นคว้าคนละหัวข้อ สมาชิกแต่ละคนไปเรียนร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ในหัวข้อที่ต่างกันออกไป ซึ่งในขั้นนี้เรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert group) แล้วทุกคนกลับมาที่กลุ่มของตน (Home group) เพื่ออธิบายให้เพื่อนฟังในสิ่งที่ตนได้ไปศึกษามา เพื่อให้ทั้งกลุ่มได้รู้เนื้อหาครบทุกหัวข้อ เสร็จแล้วครูจะให้นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบ ซึ่งจะถามเกี่ยวกับบทเรียนทั้งบท การประเมินผลเป็นรายบุคคล

6. การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคต่อบทเรียนแบบที่ 2 (Jigsaw II)

Slavin ได้พัฒนารูปแบบการเรียนนี้จากการผสมผสานของ Jigsaw I และ STL เพื่อใช้ในการศึกษาด้านสังคมหรือวิชาอื่นที่ต้องเรียนจากเนื้อหาในหนังสือ วิธีนี้สมาชิกในกลุ่มมี 4-5 คน นักเรียนทุกคนเรียนบทเรียนเดียวกัน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มให้ความสนใจในหัวข้อย่อยในบทเรียนต่างกัน ใครที่สนใจในหัวข้อย่อยเดียวกันจะไปประชุม ค้นคว้าและอภิปราย ซึ่งในขั้นนี้เรียกว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert group) แล้วกลับมาที่กลุ่มเดิม (Home group) ของตนเพื่อสอนเพื่อนในเรื่องที่ตนไปประชุมกับสมาชิกกลุ่มอื่นมา จบบทเรียนมีการทดสอบเป็นรายบุคคล คะแนนที่ได้จะแปลงเป็นคะแนนของกลุ่ม โดยคิดตามระบบกลุ่มผลสัมฤทธิ์เช่นเดียวกับกลุ่ม STAD กลุ่มที่พัฒนาขึ้นได้ตามคะแนนมาตรฐานที่กำหนดจะได้รับรางวัล

7. การเรียนแบบร่วมมือแบบเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together)

วิธีนี้ใช้สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สมาชิกกลุ่มมี 4-5 คน ระดับความรู้ต่างกัน ครูสอนทั้งชั้น แล้วให้เด็กทำงานตามक्रमอบหมายเป็นกลุ่ม ครูสอนทักษะการทำงานกลุ่มและประเมินการทำงานกลุ่มของนักเรียน

8. การเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มสืบสอบ (Group Investigation)

การเรียนวิธีนี้สมาชิกกลุ่มมี 2-6 คน แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อเรื่องที่สนใจจะศึกษาค้นคว้า สมาชิกในกลุ่มแบ่งงานกันทำ กลุ่มเสนอผลงานหรือรายงานหน้าชั้น การให้รางวัลหรือคะแนนเป็นกลุ่ม

การเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายวิธี แต่ละวิธีจะมีโครงสร้างและความเหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชาที่แตกต่างกันไป การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคต่อบทเรียนแบบที่ 2 (Jigsaw II) เป็นวิธีที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการทดลองครั้งนี้

รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับการศึกษาพยาบาล

Beck (1995: 225) ได้เสนอแบบจำลองการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับการศึกษาพยาบาลว่าประกอบด้วยวงกลมที่ซ้อนกัน 4 วง (ดังแผนภูมิที่ 1)

วงกลมนอกสุดประกอบด้วยโครงสร้างหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหา การวางแผน กลยุทธ์การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการประเมินผล

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรจะต้องคงที่ ในขณะที่โครงสร้าง เนื้อหา การวางแผน กลยุทธ์การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการประเมินผลจะต้องยืดหยุ่น และขึ้นกับผู้เรียนตามกระบวนการที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น อภิปรายเป็นกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยมักทำให้นเนื้อหาขยายออกไปจากที่กำหนด การประเมินผลเป็นระยะ (Formative evaluation) จะนำมาใช้ประเมินความรู้ของนักศึกษาในระหว่างกระบวนการเรียน และการประเมินผลสรุป (Summative evaluation) สามารถทำได้ โดยการให้เกรดเป็นรายบุคคลเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียน

วงกลมที่สอง ประกอบด้วย หลักของกระบวนการกลุ่มที่เป็นตัวกำหนดทิศทางในการเรียน บทบาทของผู้นำกลุ่ม และการทำงานกลุ่มตามขั้นตอนต่างๆ ตามพัฒนาการของกลุ่ม

วงกลมที่สาม เป็นรูปแบบของชั้นเรียนที่ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ องค์กร การทำงานกลุ่มเล็ก และการอภิปรายกลุ่มใหญ่

เวลาขององค์กรใช้เพื่อตอบคำถามและเตรียมนักศึกษาสำหรับการอภิปรายข้อความรู้ใหม่ กลุ่มเล็กๆ ประกอบด้วยสมาชิก 4-5 คน ซึ่งอยู่ด้วยกันตลอดเทอม ทำงานด้วยกันในการอภิปรายข้อความถาม กรณีศึกษาหรืองานอื่นๆ ของชั้นเรียน นักศึกษาในกลุ่มเดียวกันจะอภิปรายในหัวข้อเดียวกัน แต่หัวข้อที่อภิปรายหัวข้อในแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกัน และมีการอภิปรายอย่างกว้างขวางในกลุ่มใหญ่อีกครั้ง การที่แต่ละกลุ่มได้รับหัวข้อที่อภิปรายแตกต่างกัน จะทำให้กลุ่มตั้งใจที่จะทำงานมากขึ้น และการอภิปรายกลุ่มใหญ่ที่นักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมนั้นเป็นโอกาส ที่ดีที่ผู้สอนจะมีส่วนร่วมในการอภิปรายอย่างมีชีวิตชีวา

วงในสุด หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งแต่ละฝ่ายจะมีบทบาทที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย เช่น นักศึกษามีบทบาทเป็นผู้สอน แบ่งปันข้อมูลข่าวสารในส่วนที่ตนมีความเชี่ยวชาญ

ซึ่งรูปแบบนี้มีโครงสร้างภายในที่ยืดหยุ่นสูงมาก เพื่อที่กลยุทธ์และเทคนิคต่างๆ สามารถนำมาใช้กับกรอบแนวคิดนี้ได้

แผนภูมิที่ 1 แบบจำลองการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับการศึกษายาบาล (Beck, 1995)

2.4 บทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มในการเรียนแบบร่วมมือ

Huff (1997: 436) และ Wheeler (1990 อ้างถึงใน มาลี นรสิงห์, 2538: 47-48) ได้เสนอแนะบทบาท และการมอบหมายหน้าที่ที่นักเรียนแต่ละคนต้องหมุนเวียนกันรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. บทบาทหัวหน้ากลุ่ม (Facilitator) มีหน้าที่ช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ดูแลให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันทำงาน
2. บทบาทผู้จัดอุปกรณ์ (Materials) มีหน้าที่รับผิดชอบ และดูแลวัสดุอุปกรณ์การเรียนที่ได้รับจากครู
3. บทบาทผู้จดบันทึก (Recorder) มีหน้าที่บันทึกรายงานของกลุ่ม บันทึกรายงานในสิ่งที่สมาชิกกลุ่มได้อภิปราย หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
4. บทบาทผู้รักษาเวลา (Timer) มีหน้าที่คอยรักษาเวลาให้สมาชิกกลุ่มทำงานตามขั้นตอนที่กำหนด
5. บทบาทผู้กระตุ้น (Encourage) มีหน้าที่สังเกต ตรวจสอบว่าสมาชิกทุกคนทำงานเรียบร้อย คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำอธิบายเพิ่มเติมแก่เพื่อนสมาชิก

จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือแตกต่างจากการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมหลายประการดังนี้ (Johnson และ Johnson, 1994; Jacob, 1997: 3; พรรณรัตน์ เเงาธรรมสาร, 2533: 35-36)

1. การเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบในการเรียนร่วมกัน สนใจการทำงานของตนเองเท่าๆ กับการทำงานของกลุ่ม ส่วนการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม สมาชิกกลุ่มไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบการทำงานของสมาชิกคนอื่น
2. การเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกและคนรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย มีการให้คำแนะนำ ชมเชย เสนอแนะการทำงานกลุ่มของสมาชิก ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมสมาชิกกลุ่มแต่ละคนไม่ต้องรับผิดชอบการทำงานของตนเองเสมอไป บางครั้งก็ใส่ชื่อของตนเองโดยที่ไม่ได้ทำงาน
3. การเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกกลุ่มมีความแตกต่างกันอาจจะเป็นเพศ เชื้อชาติ หรือระดับความสามารถทางการเรียน สมาชิกประมาณ 3-5 คน แต่ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมจำนวนสมาชิกกลุ่มไม่กำหนดไว้แน่นอน แต่ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมหรืองานที่ต้องการให้กลุ่มปฏิบัติ
4. การเรียนแบบร่วมมือ มีการแลกเปลี่ยนบทบาทของสมาชิกภายในกลุ่มขณะที่การเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม บทบาทต่างๆ ของสมาชิก เป็นต้นว่า ผู้นำ หรือหัวหน้า จะได้รับการคัดเลือกจากสมาชิก
5. สมาชิกในกลุ่มการเรียนแบบร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจในการทำงานกลุ่ม ช่วยกันรับผิดชอบการเรียนของสมาชิกกลุ่ม และแน่ใจว่าสมาชิกกลุ่มทำงานกลุ่ม แต่ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม สมาชิกรับผิดชอบเฉพาะการเรียนของตนเอง
6. จุดมุ่งหมายของการเรียนแบบร่วมมือ คือ การให้สมาชิกทุกคนใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงานกลุ่ม โดยยังคงรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อสมาชิกกลุ่ม แต่ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม จุดมุ่งหมายอยู่ที่การทำงานได้สำเร็จ
7. นักเรียนจะได้รับการสอนทักษะทางสังคมที่จำเป็นต้องใช้ในขณะทำงานกลุ่ม แต่ทักษะเหล่านี้จะถูกละเลย สำหรับการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม
8. ครูในการเรียนแบบร่วมมือจะเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือสังเกตการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ขณะทำงานสมาชิกจะปรึกษาครูได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมหรือเป็นความคิดเห็นของกลุ่มเท่านั้น ในขณะที่ครูในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม สมาชิกกลุ่มสามารถขอคำแนะนำช่วยเหลือจากครูได้ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการยอมรับ หรือขอความคิดเห็นของกลุ่ม

9. ในการเรียนแบบทำงานรับผิดชอบร่วมกัน ครูเป็นผู้กำหนดวิธีการในการทำงานกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมนั้น ครูไม่สนใจวิธีการในการดำเนินงานภายในกลุ่ม ให้สมาชิกในกลุ่มจัดการกันเอง

ซึ่งอาจสรุปเป็นตารางได้ดังนี้ (พรรณรัตน์ เก้าธรรมสาร, 2533: 36)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการเรียนแบบร่วมมือและการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม

การเรียนแบบร่วมมือ	การเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม
1. มีความรับผิดชอบร่วมกัน	1. ไม่มีความรับผิดชอบร่วมกัน
2. สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบในงานของตนเอง และของสมาชิกกลุ่ม	2. สมาชิกแต่ละคนอาจไม่รับผิดชอบในงานของตนเองและของสมาชิกกลุ่ม
3. สมาชิกมีความสามารถที่แตกต่างกัน	3. ไม่ได้กำหนดความสามารถของสมาชิก
4. สมาชิกผลัดเปลี่ยนกันเป็นหัวหน้า	4. สมาชิกเลือกหัวหน้า
5. สมาชิกแบ่งความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน	5. สมาชิกรับผิดชอบเฉพาะตัวเอง
6. เน้นที่วิธีการและผลงาน	6. เน้นที่ผลงาน
7. มีการสอนทักษะทางสังคม	7. ทักษะทางสังคมถูกละเลย ไม่ได้มีการสอน
8. ครูสังเกตการณ์ และแนะนำการทำงานกลุ่ม	8. ครูไม่ได้แนะนำวิธีการทำงานกลุ่ม
9. มีวิธีการทำงานกลุ่ม	9. ไม่มีวิธีการทำงานกลุ่ม

การเรียนแบบร่วมมือจึงมีลักษณะและขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนที่สรุปได้ดังนี้

- จัดนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละประมาณ 3-5 คน ให้นักเรียนในกลุ่มมีความแตกต่างกัน เช่น ความสามารถทางการเรียน
- ครูสอนบทเรียนและทักษะการทำงานกลุ่มแก่นักเรียน
- สมาชิกกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน แบ่งข้อมูล อุปกรณ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม และมีการหมุนเวียนหน้าที่รับผิดชอบ สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ตนเองได้รับมอบหมาย จุดมุ่งหมายที่สำคัญคือทุกคนทำงานของตนเองอย่างเต็มความสามารถ และช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มด้วย
- สมาชิกกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการอภิปราย ชักถาม แนะนำ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แก้ปัญหาร่วมกัน

5. ครูประเมินผลการทำงานเป็นรายบุคคล คิดคะแนนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม และให้การเสริมแรงเพื่อเป็นกำลังใจแก่นักเรียน

2.5 วิธีการแบ่งกลุ่มและการให้คะแนนแบบกลุ่มผลสัมฤทธิ์

องค์ประกอบหรือสมาชิกของกลุ่ม เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนแบบร่วมมือ สิ่งสำคัญคือ ต้องจัดให้แต่ละกลุ่มมีตัวแทนจากนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ วิธีที่ง่ายที่สุดในการจัดกลุ่ม คือ การใช้คะแนนทดสอบก่อนเรียนหรือการใช้เกรดเฉลี่ยสะสม เมื่อได้คะแนนแล้วนำมาเรียงจากคะแนนสูงสุดไปต่ำสุด จัดออกเป็น 5 กลุ่ม แล้วจัดนักศึกษาจากแต่ละกลุ่มเข้ากลุ่มใหม่ จะได้นักเรียนที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ (Huff , 1997: 435)

ตารางที่ 2 การจัดกลุ่มของตัวอย่างประชากรตามระบบกลุ่มผลสัมฤทธิ์ เรียงตามลำดับที่ของคะแนนเฉลี่ยสะสม

กลุ่มที่	กลุ่มผลสัมฤทธิ์ที่ 1	กลุ่มผลสัมฤทธิ์ที่ 2	กลุ่มผลสัมฤทธิ์ที่ 3	กลุ่มผลสัมฤทธิ์ที่ 4	กลุ่มผลสัมฤทธิ์ที่ 5
1	1	8	15	22	29
2	2	9	16	23	30
3	3	10	17	24	31
4	4	11	18	25	32
5	5	12	19	26	33
6	6	13	20	27	34
7	7	14	21	28	35

เลขที่ 1-35 จากตาราง หมายถึง ลำดับที่ของนักเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยสะสม โดยเรียงคะแนนจากสูงสุดไปต่ำสุด

เกณฑ์การให้คะแนนในการทดสอบย่อยภายหลังจากการเรียนแต่ละครั้ง มีดังนี้

นักเรียนที่ได้คะแนนอันดับ 1 ของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ จะได้ 10 คะแนน

นักเรียนที่ได้คะแนนอันดับ 2 ของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ จะได้ 8 คะแนน

นักเรียนที่ได้คะแนนอันดับ 3 ของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ จะได้ 6 คะแนน

นักเรียนที่ได้คะแนนอันดับ 4 ของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ จะได้ 4 คะแนน

นักเรียนที่ได้คะแนนอันดับ 5 ของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ จะได้ 2 คะแนน

นักเรียนที่ได้คะแนนอันดับ 6, 7 ของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ จะได้ 0 คะแนน

ตัวอย่าง จากการทดสอบย่อยหลังเรียนเรื่อง การจัดทำอันน นักเรียนในกลุ่มสัมฤทธิ์ที่ 1 ได้แก่ นักเรียนคนที่ 1-7 ได้คะแนนสอบดังนี้

นักเรียนคนที่ 1 ได้ 8 คะแนน

นักเรียนคนที่ 2 ได้ 7 คะแนน

นักเรียนคนที่ 3 ได้ 9 คะแนน

นักเรียนคนที่ 4 ได้ 5 คะแนน

นักเรียนคนที่ 5 ได้ 6 คะแนน

นักเรียนคนที่ 6 ได้ 3 คะแนน

นักเรียนคนที่ 7 ได้ 4 คะแนน

เมื่อนำคะแนนของนักเรียนทั้ง 7 คนมาเปรียบเทียบภายในกลุ่มผลสัมฤทธิ์แล้ว ให้คะแนนใหม่ตามเกณฑ์ ปรากฏว่า นักเรียนได้คะแนนตามระบบกลุ่มผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

ตารางที่ 3 การให้คะแนนตามระบบกลุ่มผลสัมฤทธิ์

นักศึกษาคนที่	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนตามระบบกลุ่มผลสัมฤทธิ์
3	9	10
1	8	8
2	7	6
5	6	4
4	5	2
6	3	0
7	4	0

การตรวจให้คะแนนของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทั้ง 5 กลุ่มมีการตรวจให้คะแนนเหมือนกัน หลังจากที่ยังลำดับและให้คะแนนแล้ว นำคะแนนของทุกคนในกลุ่มมารวมกัน ผลรวมที่ได้จะเป็นคะแนนของกลุ่มในแต่ละครั้ง เมื่อเรียนจบบททุกครั้ง จะมีการทดสอบแล้วให้คะแนนตามที่กำหนด และนำคะแนนที่ได้ไปรวมกับคะแนนครั้งก่อนๆ จนจบการทดลอง พร้อมทั้งปิดประกาศให้นักเรียนทุกคน ทราบคะแนนและคะแนนสะสมของกลุ่มทุกครั้ง จนจบการทดลอง

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความสำเร็จเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ซึ่งความสำเร็จทางการเรียนนั้นก็เป็นก้าวแรกของการนำไปสู่ความสำเร็จอื่นๆ โดยทั่วไปแล้ว จะวัดความสำเร็จทางการเรียนโดยการหาค่าคะแนนสะสมเฉลี่ย และคะแนนที่ได้จากการแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Klausmeier, 1985: 137) รวมถึงความสำเร็จในการปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเช่น การค้นคว้า ทำรายงาน และการเสนอรายงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้สอน

3.1 ความหมายและความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Good (1959: 7) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกถึงความรู้และทักษะที่ได้เรียนไป

ไพศาล หวังพานิช (2526 :76) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า คือ คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือ จากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถ หรือ สัมฤทธิ์ผลของบุคคลภายหลังจากได้รับการฝึกอบรม

อาจสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จในด้านการเรียน มีทั้งด้านความรู้ ทักษะ สมรรถภาพที่วัดได้จากคะแนนที่นักศึกษาได้จากการทดสอบด้วยวิธีต่าง ๆ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเป็นเครื่องบ่งชี้คุณลักษณะ และความสามารถของบุคคลที่จะเรียนรู้ และจะมีการเปลี่ยนแปลงแสดงพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนา ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะวัดได้จากการที่ผู้เรียนได้เข้าไปในกระบวนการสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่สถาบันการศึกษาจัดให้ และออกจากกระบวนการได้ตรงตามความคาดหวังของผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ นั้น (ไพศาล หวังพานิช, 2526 : 137)

3.2 องค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งที่นักเรียนทุกคนปรารถนา แต่ทุกคนก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จด้านการเรียนรู้ได้ เนื่องจากมีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อการเรียนรู้

สุภาพรรณ โคตรจรัส (2527: 11-12) กล่าวว่า จากผลการวิจัยและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนของ Bloom ซึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียน และการเรียนในระบบโรงเรียนเป็นจำนวนมาก ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนในระบบโรงเรียน โดยเน้นว่าผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการเรียนรู้ อัตราการเรียนรู้ และจุดใจที่จะเรียนงานใหม่ต่อไปคล้ายคลึงกันมาก

เมื่อได้อยู่สภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีอยู่ 3 ตัวแปร

ตัวแปรแรก คือ พฤติกรรมด้านปัญญา (Cognitive Entry Behavior) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถทั้งหลายของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย ความถนัด และพื้นฐานความรู้เดิมซึ่งเหมาะสมกับการเรียนงานใหม่

ตัวแปรที่สอง คือ ลักษณะทางอารมณ์ (Affective Entry Characteristics) เป็นตัวกำหนดสภาพทางอารมณ์ของผู้เรียนในการเรียนรู้ หมายถึง แรงจูงใจในการเรียนรู้งานใหม่ ซึ่งประกอบด้วย ความสนใจ ทศนคติต่อเนื้อหาวิชาที่เรียน โรงเรียน และระบบการเรียน ตลอดจนความนึกคิดเกี่ยวกับตน และบุคลิกภาพ ลักษณะทางอารมณ์ดังกล่าวนี้ บางอย่างอาจเปลี่ยนแปลงได้ง่าย และมีบางอย่างที่ค่อนข้างคงที่ ยากต่อการเปลี่ยนแปลง

ส่วนตัวแปรที่สาม คือ คุณภาพของการสอน (Quality of Instruction) เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย สิ่งบอกแนะที่ใช้ในการเสนอแนะอธิบายงานที่เรียน การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การให้การเสริมแรง (Reinforcement) การได้ผลป้อนกลับ (Feedback) และการแก้ไขข้อผิดพลาด

ในเรื่องนี้สุภาพรณ โคตรจรัส (2527: 12-13) ยังได้สรุปว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้คือ

1. องค์ประกอบทางด้านคุณลักษณะเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ประกอบด้วย

1.1 องค์ประกอบด้านปัญญา ได้แก่ เซอร์ปัญญา ความถนัด ความรู้พื้นฐาน หรือความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่ง Ellis (1998: 150) กล่าวว่า เซอร์ปัญญามักทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แต่เซอร์ปัญญาก็ไม่ใช่เหตุผลเดียวที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ยังมีปัจจัยอื่นอีก เช่น แรงจูงใจ คุณภาพการสอน ฐานะทางสังคมเศรษฐกิจ การสนับสนุนของพ่อแม่ และปทัสสถานของกลุ่มเพื่อน

1.2 องค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน ความสนใจ ทศนคติและนิสัยในการเรียน ความนึกคิดเกี่ยวกับตน การปรับตัว และลักษณะทางบุคลิกภาพอื่นๆ Ellis (1998: 448) กล่าวว่า นักเรียนที่มีความมั่นใจในตนเองสูง มีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความมั่นใจในตนเองต่ำ

2. องค์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ วัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว ลักษณะและบรรยากาศของสถานที่เรียนรวมทั้งหลักสูตรและคุณภาพของการสอน เป็นต้น และ Klausmeier (1985: 144-146) ศึกษาวิจัยพบว่า ความแตกต่างของฐานะทางสังคมมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะความคิดรวบยอด

Klausmier (1985: 144-146, 409-410) กล่าวว่า องค์ประกอบที่เป็นตัวกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้แก่ ทักษะทางสังคม และความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจ เขาพบว่า คุณลักษณะของผู้เรียน เช่น แรงจูงใจ ความสนใจ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จทางการเรียน

Maddox (1963 อ้างถึงใน อัจฉรา ไพระไพระกุล, 2539: 5) ยังได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคล และการทำงานอย่างจริงจังจึ่งเท่านั้น หากแต่ยังขึ้นกับพฤติกรรมการเรียนที่มีประสิทธิภาพด้วย นักเรียนที่เรียนดีนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นคนที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดมาก แต่ต้องเป็นคนที่รู้จักวิธีการที่จะใช้เวลา รู้จักเลือกพฤติกรรมการเรียน และวิธีการทำงานให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพ

ซึ่งการเรียนแบบร่วมมือนั้น อาศัยประโยชน์จากองค์ประกอบทางด้านคุณลักษณะเกี่ยวกับตัวผู้เรียน และสภาพแวดล้อม เป็นหลักการพื้นฐานในการกระตุ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้อยู่ด้วยการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และความรับผิดชอบของตนเอง

3.3 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญที่ต้องมีการควบคุมคุณภาพ เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ มีทักษะ รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีด้วย การประเมินผลเพื่อควบคุมคุณภาพจึงมีความสำคัญต่อวิชาชีพพยาบาลมาก การประเมินผล คือ การวัดว่าสิ่งที่ทำไปนั้น ได้ผลหรือมีความสำเร็จตามที่เราคาดหมายไว้หรือไม่ ข้อดี ข้อเสียของการดำเนินงานเป็นอย่างไร เพื่อที่จะนำผลที่ได้จากการประเมินนั้น ไปปรับปรุงแก้ไขหรือวางแผนใหม่ (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2536: 8)

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (ม.ป.ป.: 6) กล่าวว่า ลักษณะของการวัดผลทางการเรียนส่วนมากจะเน้นเรื่องความสามารถทางสมอง และการทดสอบผลสัมฤทธิ์ และจินตนา ยูนิพันธุ์ (2527: 172-179) กล่าวโดยสรุปว่า การประเมินผลการเรียนของผู้เรียน หมายความว่า กระบวนการตัดสินใจว่า ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านพุทธิ จิตต หรือทักษะอย่างใดบ้าง โดยการเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายของการสอนที่ตั้งไว้ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการสอน ปรับแผนการสอน และตัดสินใจประสิทธิภาพของการสอน ซึ่งครอบคลุมถึงประสิทธิภาพของผู้เรียนและผู้สอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือการประเมินผลการเรียนนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอันหนึ่งของระบบการเรียนการสอน การประเมินนี้ จะถือว่าเป็นกระบวนการที่ควบคุมให้การเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และการประเมินผลการเรียนนั้น ผู้สอนต้องกระทำ 3 ขั้นตอน คือ การประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างดำเนินการสอนและการประเมินผลหลังเรียน

การประเมินผลก่อนเรียน เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเสมือนการศึกษาตัวป้อนของระบบ เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติ และทักษะก่อนที่จะเข้าเรียนอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพราะตามลักษณะของการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเรียนจากง่ายไปหายาก นั่นคือ ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เนื้อหาที่ไม่ซับซ้อนก่อน แล้วจึงจะสามารถเรียนรู้เนื้อหาที่ซับซ้อนได้ นอกจากนี้การประเมินก่อนเรียนยังช่วยให้ผู้สอนรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน เพื่อจะได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ต่อเนื่องกัน ประการสุดท้าย การประเมินก่อนเรียนจะทำให้ผู้สอนได้ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมหลังเรียน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยทางการเรียนการสอนต่อไป

การประเมินระหว่างดำเนินการสอน ในระหว่างที่ผู้สอนดำเนินการสอนอยู่ จำเป็นจะต้องมีการตรวจสอบ ควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อเป็นการประกันว่าประสบการณ์ที่ผู้เรียนกำลังได้รับ เป็นไปในแนวทางที่พึงปรารถนา เป็นการประเมินว่า การดำเนินกิจกรรมการสอนของผู้สอน เรียกร้องความสนใจของผู้เรียนได้ อันจะเป็นข้อมูลช่วยให้ผู้สอนดำเนินการปรับปรุงการดำเนินการสอนของตนได้ทันที

การประเมินผลหลังเรียน เป็นการตรวจสอบผลผลิต (Output) ว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด เป็นการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เพื่อนำผลไปปรับปรุงแก้ไขส่วนต่างๆ ของระบบการสอน

การประเมินผลผู้เรียน เพื่อบ่งชี้ถึงระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียน เป็นการกระทำที่มีประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

3.4 การสร้างแบบสอบปรนัย วัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน

เครื่องมือในการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทางพยาบาลศาสตร์นั้นมีหลายวิธี ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวิธีการจัดการเรียนการสอน เทคนิคและเครื่องมือเหล่านี้ได้แก่ การสังเกต (Observation) แบบสอบมาตรฐาน (Standard test) แบบสอบซึ่งผู้สอนสร้างขึ้นเอง (Teacher-made test) แบบสอบอัตนัย (Essay test) แบบสอบปรนัย (Objective test) แบบสอบวัดสัมฤทธิ์ผล (Achievement test) แบบวัดความถนัด (Aptitude test) แบบสอบเพื่อการวินิจฉัย (Diagnostic test) แบบวัดการกระทำ (Performance test) แบบสอบถาม (Questionnaire test) แบบสำรวจ (Inventory) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) วิธีการศึกษาเป็นรายบุคคล (Case Method) การประชุมศึกษาระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (Teacher-student Conference) การบันทึกพฤติกรรม (Anecdotal record) การประเมินตนเอง (Self-appraisal) การศึกษาอุบัติการณ์เฉพาะกรณี (Critical Incident Technique) บันทึกการพยาบาล (Nurses' notes) การบันทึกแบบปัญหา (Problem Oriented Record) การศึกษาพยาบาลเฉพาะ

กรณี (Nursing Care Studies) และบันทึกกระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ป่วย และพยาบาล (Process Records) (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2527: 190-194)

แต่สำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีทางพยาบาลศาสตร์นั้น เป็นแบบสอบที่ผู้สอนจัดทำขึ้นเองหรือร่วมกันจัดทำภายในสถาบันการศึกษานั้นๆ และมักเป็นแบบสอบแบบปรนัย แบบทดสอบแบบเป็นปรนัย

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรमान (ม.ป.ป.: 18-20) กล่าวถึง แบบทดสอบแบบปรนัยดังนี้

แบบทดสอบแบบเป็นปรนัย หมายถึง ชุดของคำถามหรือข้อความที่มีความยุติธรรมและไม่ลำเอียงในการสอบ การคุมสอบ การตรวจให้คะแนน ตัวอย่างแบบทดสอบที่เป็นปรนัย คือ แบบเลือกตอบ (Multiple Choice) แบบผิดถูก (True-False) และแบบจับคู่ (Matching)

แบบเลือกตอบ แบบทดสอบแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย ข้อความที่เป็นคำถาม และคำตอบให้เลือก ซึ่งอาจมีตั้งแต่ 3 ตัวเลือกขึ้นไป การมีตัวเลือกมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป มีข้อดีและข้อเสียคือ การมีตัวเลือกมาก ทำให้โอกาสเดาถูก ลดลง แต่ผู้ออกข้อสอบต้องสร้างตัวเลือกมาก โดยเฉพาะต้องสร้างตัวเลือกที่มีโอกาสถูกเลือกใกล้เคียงกัน ตัวเลือกที่เป็นคำตอบต้องชัด จนผู้ที่ไม่รู้คำตอบก็เดาออก การสร้างข้อคำถามที่ถูกของตัวเลือกให้มีลักษณะคู่ขนานกัน นั่นคือ ความยาวเท่ากัน เป็นข้อความที่มีลักษณะคล้ายกัน มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกัน มีโอกาสถูกเท่าๆ กัน แต่ตัวเลือกที่ถูกที่สุดมีเพียงตัวเลือกเดียว ดังนั้น การสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบ โดยเฉพาะการมีตัวเลือกจำนวนมากจึงใช้เวลาและความสามารถของผู้สร้าง

แบบทดสอบแบบถูกผิด แบบทดสอบแบบถูกผิด ประกอบด้วย ข้อสอบ หรือ ข้อความหลายๆ ข้อ บางข้อเป็นข้อที่ถูกและบางข้อเป็นข้อที่ผิด ผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่คิดว่าถูก และ X หน้าข้อที่คิดว่าผิด ข้อความแต่ละข้อเกี่ยวข้องกับเนื้อหาแต่ละประเด็น ข้อสอบแบบถูกผิด จึงทำการวัดเนื้อหาได้มาก

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรमान (ม.ป.ป.: 56) ยังได้กล่าวว่า แบบวัดผลสัมฤทธิ์ที่สร้างขึ้นเพื่อวัดผลการเรียนของนิสิต / นักศึกษาในห้องเรียนนั้น ควรมุ่งให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ควรใช้ผลการสอบเพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน และการสอนของครู

ขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาแบบสอบ

จินตนา ยูนิพันธุ์ (2536: 46) ได้สรุปขั้นตอนไว้ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอบ
 - 1.1 วิเคราะห์จุดมุ่งหมาย
 - 1.2 วิเคราะห์เนื้อหา
 - 1.3 วิเคราะห์กิจกรรม

2. ออกแบบการสร้างแบบสอบ

2.1 วางแผนการทดสอบ

2.2 กำหนดรูปแบบของการสอบ

2.3 สร้างผังข้อสอบ

3. เขียนข้อสอบ

3.1 กำหนดแบบแผนข้อสอบ

3.2 ร่างข้อสอบ

3.3 ทบทวนร่างข้อสอบ

4. ทดลองใช้

4.1 วิเคราะห์ข้อสอบ

4.2 คัดเลือกข้อสอบ

4.3 วิเคราะห์แบบทดสอบ

5. นำแบบสอบไปใช้

5.1 บริหารการสอบ

5.2 ตรวจให้คะแนน

6. วิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบ

7. ปรับปรุงและนำไปใช้ใหม่

การวัดและประเมินเป็นสิ่งสำคัญในระบบการเรียนการสอน เพราะเป็นตัวบ่งชี้ให้ทราบว่า การจัดการเรียนการสอนได้ผลมากน้อยเพียงใด และนักศึกษาหรือผลิตผลนั้นมีลักษณะดังที่หวังไว้หรือไม่ เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

4. พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

การดำเนินงานของกลุ่ม เป็นการมุ่งประสานที่จะให้เกิดพลังร่วมของกลุ่ม มีเป้าหมายของกลุ่มเป็นหลัก สมาชิกกลุ่มทุกคนจึงมีความสำคัญในอันที่จะทำให้งานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ จึงต้องมีความเข้าใจในเรื่องของพฤติกรรม และการทำงานของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกกลุ่มปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.1 ความหมายและความสำคัญของการทำงานกลุ่มในทีมสุขภาพและนักศึกษาพยาบาล

คำว่า กลุ่ม (Group) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Calhoun (1976: 26) ให้นิยามว่า กลุ่ม คือ คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กัน

Johnson และ Johnson (1994: 564-565) กล่าวว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคล 2 คนหรือมากกว่าที่มีปฏิสัมพันธ์กัน แต่ละคนตระหนักถึงความเป็นสมาชิกของกลุ่ม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและความสัมพันธ์ในทางบวกเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

กรองแก้ว อยู่สุข (2537: 93) ได้ให้ความหมายของกลุ่มว่า หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีปฏิสัมพันธ์และขึ้นอยู่กับกัน ร่วมกันกระทำกิจกรรมโดยมีวัตถุประสงค์แน่นอน กลุ่มอาจรวมตัวกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ

โดยทั่วไปกลุ่มมีความหมายนอกเหนือจากการที่คนเราอยู่ร่วมกันอย่างธรรมดา ดังที่ไพลิน นุกุลกิจ (2539: 10) กล่าวว่า กลุ่ม คือ การรวมกันของบุคคลเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้

1. ความหมายของสมาชิกกลุ่ม : การรวมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. ความสำคัญของกลุ่ม : สมาชิกจะต้องคำนึงถึงตนเองในฐานะสมาชิกของกลุ่ม ต้องมีการรับรู้เป็นหนึ่งเดียว มีสำนึกต่อคนอื่น ๆ ในกลุ่มเหมือนเป็นบุคคลเดียวกัน
3. รับรู้ถึงผลประโยชน์ร่วมกัน : สมาชิกจะต้องมีรูปแบบของวัตถุประสงค์เดียวกันหรือเป้าหมาย หรือแนวคิดในแนวเดียวกัน
4. พึ่งพากันและกันเพื่อนำมาสู่ความพึงพอใจ เป้าหมายคือความสำเร็จ : สมาชิกต้องการความช่วยเหลือของคนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมกลุ่มกัน เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย
5. ปฏิสัมพันธ์ : สมาชิกจะต้องมีการสื่อสารกับคนอื่น ๆ ในกลุ่ม มีอิทธิพล และมีการตอบสนองซึ่งกันและกัน
6. สามารถที่จะปฏิบัติในลักษณะที่แสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียว : กลุ่มจะต้องประพฤติตนเสมือนกับมีชีวิตเดียวกัน (เป็นคนเดียวกัน)

ดังนั้น อาจกล่าวสรุปถึงความหมายของกลุ่มได้ดังนี้คือ กลุ่มหมายถึงการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

และได้มีผู้ให้ความหมายและลักษณะของการทำงานกลุ่มไว้ดังนี้

ทิตนา แชมมณี (2528) ได้กล่าวถึงความหมายและลักษณะของการทำงานกลุ่มไว้อย่างชัดเจนว่า การทำงานกลุ่ม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลเข้ามาร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีเป้าหมายร่วมกัน และทุกคนในกลุ่มมีบทบาทในการช่วยดำเนินงานของกลุ่ม มีการติดต่อสื่อสาร และประสานงานกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

สุภาวดี ลาสนธิ (2535: 42-43) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการทำงานกลุ่ม ว่าประกอบด้วย

1. การมีเป้าหมายร่วมกัน กล่าวคือ บุคคลที่มาด้วยกันนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการมารวมกลุ่มร่วมกัน คือ จะต้องมีการรับรู้และเข้าใจในเป้าหมายร่วมกันว่าจะทำอะไรให้เป็นผลสำเร็จ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กล่าวคือ บุคคลที่มาด้วยกันจำเป็นต้องมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของกลุ่ม ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง
3. การติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม กล่าวคือ บุคคลในกลุ่มนั้นจะต้องมีการสื่อความหมายต่อกันและกัน เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
4. การร่วมมือประสานงานในกลุ่ม กล่าวคือ บุคคลในกลุ่มจำเป็นต้องมีการประสานงานกันเพื่อให้งานของกลุ่มสำเร็จ
5. การมีผลประโยชน์ร่วมกัน ได้แก่ การจัดสรรผลตอบแทน ซึ่งกลุ่มจะได้รับจากการทำงานร่วมกัน

กล่าวโดยสรุปคือ การทำงานกลุ่ม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลเข้ามาร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีเป้าหมายร่วมกันและทุกคนในกลุ่มมีบทบาทในการช่วยกันดำเนินงานกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์กัน และประสานงานกันเพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

เป็นที่ยอมรับกันว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม กล่าวคือ มนุษย์แต่ละคนไม่สามารถมีชีวิตอยู่เพียงลำพังได้ จำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นชุมชน เป็นสังคมและเป็นประเทศชาติ มนุษย์จะได้เรียนรู้จากเพื่อนมนุษย์ในกลุ่มของตน เพื่อนำความรู้และทักษะที่ได้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่นไปใช้ประโยชน์ในการทำงานและการดำรงชีวิตต่อไป แต่ความเป็นตัวของตัวเองของแต่ละคนจะเป็นอุปสรรคต่อการรวมกลุ่ม การจัดการศึกษาพยาบาล จึงจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการรวมกลุ่ม การเรียนรู้จากการทำงานเป็นกลุ่ม เพราะวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องทำงานเป็นทีม ทำงานร่วมกับบุคคลจำนวนมากทั้งในวิชาชีพเดียวกัน ทีมสุขภาพ และวิชาชีพอื่น

แสงเดือน ทวีสิน (2539: 275) กล่าวว่า เมื่อกระบวนการทำงานกลุ่มเสร็จสิ้นลงจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ 3 ประการ คือ พัฒนาการของกลุ่ม สัมพันธภาพของสมาชิกในกลุ่ม และพัฒนาการของงาน และสุธิน วรรณฉวี (2528 อ้างถึงใน ปิยาภรณ์ รัตนกรกุล, 2536: 19-20) ยังได้กล่าวว่า นอกจากผู้เรียนจะได้รับความรู้ในเนื้อหาที่เรียนแล้ว ยังได้รับประโยชน์จากการทำงานเป็นกลุ่มดังนี้

1. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีและถูกต้องเกี่ยวกับการทำงานว่า จะต้องทำงานเป็นกลุ่มจึงจะประสบความสำเร็จ คนเราจะทำงานอย่างโดดเดี่ยวเสมอไปไม่ได้

2. เป็นการฝึกและสร้างทัศนคติแก่ผู้เรียนว่า บุคคลอื่นๆ มีค่าเสมอกัน ต้องยอมรับ และเคารพความเป็นคนของผู้อื่น ทั้งในด้านความคิดเห็น และการกระทำโดยไม่ยึดถือหรือมองแต่ตัวเองเป็นศูนย์กลาง
3. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจ และเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาททั้งของตนเอง และสมาชิกในกลุ่มคนอื่น ๆ เช่น บทบาทในการเป็นผู้นำ หรือบทบาทในการเป็นผู้ตาม เป็นต้น
4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ฝึกฝนทักษะทางสังคม หรือการมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพราะการเป็นสมาชิกของกลุ่มย่อมได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการเรียนโดยกรณีปฏิบัติจริง จะทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง
6. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ เพื่อเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เช่น การยอมรับและปฏิบัติตามมติของกลุ่ม เป็นต้น
7. เป็นการฝึกให้ผู้เรียน เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตยทั้งด้านความคิด และการกระทำ
8. ช่วยให้ผู้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง ทำให้เขารู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อกลุ่ม เช่น การที่กลุ่มยอมรับความคิดของเขา การที่กลุ่มเปิดโอกาสให้เขาแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เป็นต้น ความภูมิใจนี้จะป็นแรงผลักดันให้ป็นคนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด กล้าตัดสินใจ และจะทำให้เกิดความมั่นใจต่อมา
9. สร้างค่านิยมในเรื่องของความสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเข้าใจ และเห็นใจผู้อื่น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การทำงานเป็นกลุ่มมีประโยชน์เป็นอย่างมาก ถ้านักศึกษาพยาบาลได้รับการฝึกฝนให้ได้เรียน ได้ทำงานเป็นกลุ่มแล้ว จะเกิดการพัฒนาตนเองและเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต และการทำงานวิชาชีพต่อไป

4.2 องค์ประกอบในการทำงานกลุ่ม

การทำงานกลุ่มจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น อุทัย บุญประเสริฐ (2532: 66-69) ; หลุย จำปาเทศ (2539); เมืองทอง แคมมณี (2539:1-3) และ ชุตินา มาลัย (2540: 14-16) กล่าวว่าขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ ผู้นำ สมาชิก และกลุ่ม

4.2.1 ผู้นำ

ในการทำงานเป็นกลุ่มนั้น ผู้นำเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำให้กลุ่มทำงานให้ได้และต่อการสร้างคุณสมบัติของทีมงานที่แข็งแกร่งให้มีขึ้น ตลอดจนการรักษาสภาพนั้น

ให้คงอยู่ต่อไปได้ ผู้นำกลุ่มเป็นบุคคลสำคัญที่ดำเนินการส่งเสริมกระตุ้น กำกับจูงใจให้สมาชิก ร่วมกันทำงานแบบเป็นกลุ่ม มีการร่วมคิด ร่วมปรึกษาหารือกันอย่างมีเป้าหมายในการทำงานที่ แน่นนอน เป็นผู้สร้างกลุ่มให้เกิดทัศนคติที่ดี และมีความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกันมากกว่าแข่งขัน กันทำงาน เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและความสามัคคีของ ทีมงาน กลุ่มไหนที่มีหัวหน้าดี กลุ่มนั้นมักจะร่วมกันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากคุณลักษณะดังที่กล่าวแล้ว ผู้นำจะต้องมีความสามารถสูงเฉพาะตัวในด้านที่ สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนงาน การกระจายงาน การติดตามกำกับ และประเมินงาน
2. การเสริมแรง การจูงใจหรือการสร้างพลังใจ ให้ลูกทีมใช้ความรู้ ความสามารถ และ ความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานของทีม

3. การเผชิญปัญหาการทำงาน และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

หลุย จำปาเทศ (2539) กล่าวว่าตัวผู้นำกลุ่ม ควรจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ด้วย คือ

1. มีความรู้ในการวางแผน การปฏิบัติงานและการติดตามผล
2. มีเทคนิคการเผชิญต่อการขัดแย้งภายในกลุ่ม และกับตนเอง
3. มีเทคนิคการเสริมแรงและสร้างพลังใจ
4. แสวงหาวิธีการที่เหมาะสมให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

4.2.2 สมาชิก

ในการทำงานกลุ่มนั้น สมาชิกของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพสูงนั้นต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ต่อไปนี้คือ

1. สมาชิกต้องรับรู้บทบาทตนเองในกลุ่ม ตลอดจนอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ตน ดำรงอยู่ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ตนดำรงอยู่ และความสามารถที่จะผสมผสาน ความแตกต่างความสามารถของบุคคล และใช้ความแตกต่างของได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ ที่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดความสมดุลในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ ตลอดจนคุณภาพใน การทำงาน

2. การสร้างสัมพันธภาพในกลุ่ม เพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพของกลุ่ม สมาชิกจะต้องมี สัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ซึ่งจะเกิดขึ้นโดยสมาชิกมีการสนับสนุนช่วยเหลือกันเมื่อต้องการ การกระทำ และการตัดสินใจของกลุ่มต้องมีการสื่อสารเป็นที่เข้าใจกัน สมาชิกทุกคนพยายามที่จะ เข้าใจผู้อื่น รับฟังปัญหาซึ่งกันและกัน มองปัญหา และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเมื่อบุคคลต้อง การ ใช้ความแตกต่างของบุคคลให้เกิดประโยชน์ มีการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบและ พิจารณาแก้ไขตลอดเวลา กลุ่มควรเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีการพบกัน มีการกำหนดการ

ประชุมเพื่อให้ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ช่วยคิดแก้ไขปัญหา อุปสรรคการทำงาน และ สมาชิกต้องมีการเปิดเผย และไว้วางใจกัน

เมืองทอง แชมมณี (2539: 1-3) ได้กล่าวว่าสมาชิกควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ด้วย คือ

1. สมาชิกยึดมั่นในอุดมการณ์ของกลุ่ม โดยพยายามปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนจนสุดความสามารถ เพื่อให้กลุ่มปฏิบัติหน้าที่จนบรรลุอุดมการณ์ที่กำหนดไว้ โดยที่แต่ละคนมีความรู้สึก ว่า สมาชิกทุกคนมีความสำคัญต่อกลุ่มเท่าเทียมกัน
2. สมาชิกมีความภักดีต่อกลุ่ม ซึ่งแสดงออกโดยสมาชิกมีความซื่อตรงกัน
3. สมาชิกยอมรับวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ได้ช่วยกันกำหนดขึ้น ซึ่งทำให้กลุ่มสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ได้ดี เหมาะสมทั้งต่อกลุ่มและสมาชิกแต่ละคน
4. สมาชิกพยายามปรับค่านิยมและวัตถุประสงค์ให้กลมกลืนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่สมาชิกสังกัดอยู่ในหลายกลุ่ม ที่อาจมีค่านิยมและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป
5. สมาชิกมีความไว้วางใจกัน หมายถึงว่า สมาชิกในกลุ่มนั้นมีความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกัน
6. สมาชิกมีความสามารถที่จะทำงานเป็นกลุ่ม โดยสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะมิบทบาทเป็นผู้นำ หรือสมาชิกในกลุ่มก็ตาม
7. สมาชิกเชื่อในความสามารถของเพื่อนสมาชิก โดยเชื่อว่าสมาชิกทุกคนสามารถทำ " สิ่งที่เป็นไปไม่ได้ " ให้สำเร็จจนได้ ซึ่งความรู้สึกนี้จะกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนพัฒนาตนเองได้เต็มที่
8. สมาชิกพร้อมที่จะช่วยเหลือกันเสมอ เมื่อถึงคราวจำเป็น สมาชิกจะพยายามช่วยเหลือเพื่อน จนสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้
9. สมาชิกพยายามให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่กลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่สมาชิกคิดว่าเกี่ยวข้อง และมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของกลุ่ม
10. สมาชิกเชื่อใจในข้อมูลที่เพื่อนสมาชิกหามาให้ โดยยอมรับอย่างจริงใจว่าข้อมูลที่เพื่อนบอกนั้นเชื่อถือได้ และไม่พยายามสืบหาเบื้องหลังข้อมูล หรือแปลความหมายของข้อมูลไปในทางตรงกันข้าม ซึ่งการที่สมาชิกสนใจใจการบอกเล่าของเพื่อนสมาชิกนั้น จะเป็นการเสริมให้ทุกคนบอกสิ่งที่ตนรู้มากยิ่งขึ้น
11. สมาชิกมีความมั่นใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะว่ายโยบายของกลุ่มนั้นเป็นที่เข้าใจกันดีทุกคน จึงทำให้สมาชิกมีหลักสำหรับใช้ในการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนมีความคิดริเริ่มได้
12. สมาชิกผลัดกันมีอิทธิพลเหนือกันได้ ทำให้กลุ่มมีความคล่องตัวในการปรับเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ เพราะว่าสมาชิกสามารถผลัดกันเป็นผู้นำ และมีอิทธิพลเหนือกันในการให้ข้อคิดเห็นได้

4.2.3 กลุ่ม

แบบแผนของกลุ่มมีความสำคัญต่อการรวมกลุ่มและกำหนดแบบแผนการทำงานของกลุ่ม เป็นอันมาก เป็นสิ่งที่ช่วยให้สมาชิกรู้เป้าหมายและขั้นตอนในการทำงานร่วมกัน ตรงกัน การจัดรูปแบบของกลุ่มมีประเด็นสำคัญที่พึงพิจารณาคือ

1. ลักษณะของกลุ่มและขนาดของกลุ่มเหมาะสมกับลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ สอดคล้องกับงาน อติวัฒนสิทธิ์ (2540: 64-65) และ Wilson และ Hanna (1990: 37) ที่กล่าวโดยสรุปว่าขนาดของกลุ่ม จำนวนสมาชิกกลุ่ม มีความสำคัญต่อลักษณะความสัมพันธ์อย่างมาก กลุ่มที่มีขนาดใหญ่ย่อมมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปมากกว่ากลุ่มที่มี 2 หรือ 3 คน และอาจมีการจับกลุ่มกันเป็นกลุ่มย่อยมากกว่าหนึ่งหรือสองกลุ่ม สมาชิกบางคนอาจไม่มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการพูดคุย หรือการตัดสินใจของกลุ่ม จำนวนที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มขนาดเล็กที่ทุกคนมีส่วนร่วมเต็มที่ในการตัดสินใจ คือ กลุ่มที่มีสมาชิก 5 คนหรือไม่เกิน 7 คน

ถ้ากลุ่มมีขนาดใหญ่ เช่น เกิน 10 คน การกระทำตอบโต้กันโดยตรงระหว่างสมาชิกทุกคน จะทำได้ยากขึ้น และคนส่วนหนึ่งจะไม่มีบทบาทในกลุ่มอย่างแท้จริง การสื่อสารหรือความสัมพันธ์ในกลุ่ม มักต้องกระทำโดยผ่านคนกลางหรือผู้นำกลุ่ม การจัดระเบียบภายในกลุ่ม มักมีลักษณะเป็นทางการ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก จะเป็นแบบกลุ่มทุติยภูมิมากกว่าเป็นแบบปฐมภูมิ กลุ่มยิ่งมีขนาดใหญ่ขึ้นเท่าใด อำนาจของกลุ่มก็ยิ่งไปรวมอยู่ที่ตัวผู้นำมากขึ้นเท่านั้น ในกลุ่มขนาดใหญ่สมาชิกไม่อาจติดต่อสัมพันธ์กันโดยตรง และไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยตรง

2. การจัดให้มีเป้าหมายของการทำงานร่วมกันที่ตรงกัน ชัดเจน และมีกำหนดขั้นตอนในการทำงานที่แน่นอน

3. การจัดให้มีการประสานงานกัน ในลักษณะที่เป็นความร่วมมือกันทำงานไปสู่เป้าหมายร่วมของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ไม่ใช่แข่งขันกันทำงาน

4. การจัดให้มีการแสวงหาวิธีการ ปรับปรุงแก้ไข หรือแสวงหาวิธีการทำงานที่เหมาะสมกว่า โดยการประชุม หรือโดยการปรึกษาหารือกันในรูปแบบต่างๆ

ส่วน เมืองทอง แชมมณี (2539: 1-3) ยังได้กล่าวว่าคุณลักษณะดังต่อไปนี้ด้วย คือ

1. กลุ่มตั้งอยู่ได้นานพอสมควร ที่จะทำให้สมาชิกทุกคนทำงานร่วมกันอย่างสบายใจและเข้าใจกัน

2. กลุ่มกำหนดวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นที่พอใจของสมาชิก โดยสมาชิกได้ช่วยกันกำหนดขึ้นเป็นวัตถุประสงค์ร่วมเพื่อสนองความต้องการของแต่ละคน

3. กลุ่มแสดงให้เห็นประจักษ์ ว่าค่านิยมของกลุ่มนั้นมีความสำคัญ ซึ่งจะทำให้สมาชิกยอมรับค่านิยมเหล่านั้นว่ามีความสำคัญด้วย

4. กลุ่มมีบรรยากาศที่มีลักษณะให้ความสนับสนุนสมาชิก บรรยากาศในกลุ่มนั้นเปิดโอกาสให้สมาชิกยอมรับข้อเสนอแนะ คำวิจารณ์ ข้อมูล และการติชมซึ่งกันและกัน แล้วร่วมกันพิจารณาให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมของกลุ่มให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
 5. กลุ่มพยายามช่วยสมาชิกแต่ละคนในการพัฒนาตนเอง เช่น ให้สมาชิกมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
 6. กลุ่มกระตุ้นให้สมาชิกมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยไม่เรียกร้องให้มีการเห็นด้วยในแนวความคิดแคบ ดังเช่นกลุ่มที่มีหัวหน้าควบคุมอย่างเด็ดขาด
 7. กลุ่มรู้จักใช้ " การเห็นด้วยอย่างสร้างสรรค์ " อย่างถูกกาลเทศะ เช่น เรื่องที่เกี่ยวกับระเบียบการบริหารงาน ซึ่งเมื่อเห็นพ้องต้องกันแล้ว กลุ่มก็หวังว่าสมาชิกจะยึดถือปฏิบัติจนกว่าจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไข
 8. กลุ่มใช้การติดต่อสื่อสารให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยพยายามทุกวิถีทางให้ทุกคนมีโอกาสพูดจาให้เกิดความเข้าใจกัน เช่น เรื่องใดที่สมาชิกเห็นว่าสำคัญ แต่เฉื่อยไม่มีผู้อื่นสนใจ กลุ่มก็จะพยายามให้พูดจากรับฟังได้รับความสนใจได้ ขณะเดียวกันสมาชิกก็จะหลีกเลี่ยงการพูดถึงสิ่งที่ไร้สาระ เพื่อไม่ให้เสียเวลาของกลุ่ม
 9. กลุ่มใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้ทุกคนเข้าใจกันดี โดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกมีโอกาสผลัดเปลี่ยนกันเสนอแนะความคิดเห็น ทำให้กลุ่มสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีขึ้น
- อุทัย บุญประเสริฐ (2532: 37-38) กล่าวว่า จากลักษณะและธรรมชาติของกลุ่ม เมื่อคนรวมตัวกับกลุ่มแล้วต้องยินยอมปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับปทัสฐานของกลุ่ม ยอมสูญเสียเอกลักษณ์ของตนเองไปบางส่วนเมื่ออยู่ร่วมกับกลุ่ม โดยการเป็นส่วนของกลุ่ม (Group belonging) ยอมปฏิบัติตามปทัสฐานของกลุ่ม และยอมร่วมดำเนินงานไปตามแบบแผน หรือทิศทางที่กลุ่มกำหนด กลุ่มนั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และการปฏิบัติของบุคคลโดย
1. เป้าหมายและมาตรฐานของกลุ่มที่กำหนดขึ้น เป้าหมาย และมาตรฐานของกลุ่มที่กำหนดขึ้นเป็นเครื่องกำกับพฤติกรรมของสมาชิก และระดับการปฏิบัติงานของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งหากมีการละเมิด หรือละเลยจะมีผลกระทบถึงความมั่นคง กระทบต่อความสมานฉันท์ของกลุ่ม กระทบต่อสถานภาพ และความเป็นสมาชิกของกลุ่ม ของบุคคลนั้นโดยตรง
 2. กลุ่มอาจให้การสนับสนุนให้การช่วยเหลือ หรือขัดขวางสมาชิกในกลุ่มได้ (Provision or withhold assistance) ในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง
 3. กลุ่มอยู่ในฐานะที่สามารถให้รางวัล หรือลงโทษสมาชิกของกลุ่มได้ (Reward or punishment) ในหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น ให้การยกย่องชมเชย ให้เกียรติ ให้การสนับสนุนทางใจ (Moral support) ให้รางวัลเป็นสิ่งของ เงินทอง และให้ความร่วมมืออย่างแข็งขัน หรือในทางตรงกันข้าม อาจถอนการช่วยเหลือ ไม่ให้การสนับสนุน ขัดขวาง หรือแทรกแซง บีบบังคับตัวบุคคลก็ได้

จะเห็นได้ว่ากลุ่มมีอิทธิพลทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ต่อพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและต่อสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งย่อมมีผลต่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพของงานอย่างแน่นอน ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้จะช่วยให้สามารถกำหนดกลไกในการดำเนินงานที่เหมาะสม ทำให้กลุ่มก่อประโยชน์ได้ โดยการใช้วิธีสนับสนุนผู้นำกลุ่ม สร้างตัวเชื่อมในการทำงานที่เหมาะสม ใช้วิธีการแบบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานในการสร้างทีมงาน ในการพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

กล่าวโดยสรุปว่า กลุ่มที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น เป็นกลุ่มที่ยึดถือหลักการสำคัญคือ พยายามอย่างเต็มที่ให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อสนับสนุนให้สมาชิกแต่ละคนและกลุ่มปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายที่ต่างก็ได้กำหนดไว้

4.3 พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาพยาบาล

การทำความเข้าใจถึงบทบาทและพฤติกรรมที่สมาชิกแต่ละคนแสดงออก เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เรารู้ถึงกลไก และพฤติกรรมของกลุ่มได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อุทัย บุญประเสริฐ (2532: 32-36) ณรงค์ ช่อนาม (2539) และ ไพลิน นุกุลกิจ (2539: 10-11) ได้วิเคราะห์และสรุป บทบาทและพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลภายในกลุ่ม ออกเป็น 3 พวกใหญ่ๆ คือ

1. พฤติกรรมที่แสดงถึงบทบาทในการทำงานให้สำเร็จ (Task Roles)
2. พฤติกรรมที่แสดงถึงบทบาทในการส่งเสริมรักษาความสัมพันธ์ของกลุ่ม (Group Maintenance Roles)
3. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการตอบสนองความต้องการของตนเอง (Individual Roles)

4.3.1 พฤติกรรมที่แสดงถึงบทบาทในการทำงานให้สำเร็จ (Task Roles)

หมายถึง บทบาทที่เกี่ยวข้องกับงานหรือปัญหาต่างๆ ที่กลุ่มกำลังประสบอยู่รวมทั้งเนื้อเรื่องที่กลุ่มกำลังอภิปรายกัน ได้แก่

1. ผู้ริเริ่มการทำงาน (Initiating - contributing) การเป็นผู้เสนอแนวคิด และวิธีการทำงาน การพยายามหาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผู้แสวงหาข้อมูลเพื่อการทำงานของกลุ่ม (Information seeker) เป็นผู้ถามเพื่อให้เกิดความกระจ่าง หรือเพื่อให้ผู้อื่นคล้อยตาม
3. ผู้ให้ข้อมูลแก่สมาชิกคนอื่น ๆ ของกลุ่ม (Information or Opinion giver) ผู้ให้ข้อมูลข้อสรุป ความจริง และความเห็นต่าง ๆ

4. ผู้ที่คอยให้คำชี้แจงอธิบาย (Elaborator or Clarifying) เป็นผู้ให้รายละเอียดต่างๆ ยกตัวอย่าง หรือให้คำนิยาม พยายามรวบรวมความคิดให้ต่อเนื่องกัน
5. ผู้ประสานความคิดและประสานกิจกรรมของกลุ่ม (Coordinator or Harmonizing) เป็นผู้ระดมความคิดเมื่อสมาชิกมีความเห็นไม่ลงรอยกัน
6. ผู้ทำหน้าที่ในการประเมินการทำงานของกลุ่ม (Evaluator) ประเมินอย่างสร้างสรรค์ต่อแนวคิด และขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ
7. ผู้สรุปผลงาน (Summarizing) เป็นผู้ให้ข้อสรุป และย้ำประเด็นต่าง ๆ แก่กลุ่ม
8. ผู้นำในการทดสอบความเห็นพ้อง หรือความเห็นที่สอดคล้องต่อกันของกลุ่ม (Consensus testing)
9. ผู้บันทึกรายละเอียด หรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำงานกลุ่ม (Recording) เป็นต้น
10. ผู้กระตุ้น (Encouraging) พยายามกระตุ้นให้ใคร ๆ มีส่วนร่วม ชื่นชมเมื่อมีผู้เสนอความคิดในกลุ่ม

4.3.2 พฤติกรรมที่แสดงถึงบทบาทในการส่งเสริมรักษาความสัมพันธ์ของกลุ่ม (Group Maintenance Roles)

เป็นบทบาทที่จะให้เกิดความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา ได้แก่

1. ผู้เสริมบรรยากาศ เป็นผู้ที่คอยกระตุ้น คอยช่วยเหลือ และให้กำลังใจผู้อื่น (Encouraging and supporting)
2. ผู้ควบคุมกำกับ และส่งเสริมการแสดงออกที่เหมาะสมของสมาชิกกลุ่ม (Expediator) เช่น ในเรื่องการกระจายข้อมูล การจัดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มมีบทบาทร่วม และได้เสนอความคิดเห็นโดยทั่วถึง
3. ผู้ประสานหรือประนีประนอม (Compromisor) เป็นผู้ไกล่เกลี่ยเมื่อเกิดความขัดแย้งต่อข้อคิดเห็นที่ไม่ตรงกันในกลุ่ม
4. ผู้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติของกลุ่ม (Standard setter)
5. ผู้สังเกตการณ์และให้คำวิจารณ์ (Observing and Providing feedback) เป็นผู้สังเกตกระบวนการของกลุ่ม และบอกให้กลุ่มทราบเพื่อประเมินประสิทธิภาพการทำงานร่วมกัน
6. ผู้ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของกลุ่ม (Tension reducer) เช่น โดยการพยายามหาเรื่องขบขันหรือกิจกรรมผ่อนคลายอารมณ์ มาสอดแทรกในโอกาสที่เหมาะสม และอาจแสดงบทบาทเป็นผู้ตาม (Follower) เพื่อช่วยลดความขัดแย้งภายในกลุ่ม หรือติดตามรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม เป็นต้น

4.3.3 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการตอบสนองความต้องการของตนเอง (Individual Roles)

บทบาทที่สมาชิกของกลุ่มแสดงออกเพื่อสนองความต้องการของตนเอง ของบุคคลเป็นสำคัญนั้นจะเอาตนเองเป็นที่ตั้ง พฤติกรรมอาจปรากฏในรูป

1. ผู้ก้าวร้าวรุกราน (Aggressive) ซึ่งมักแสดงออกโดยการโจมตี ทับบถม เยาะเย้ย ถากถาง แสดงอาการไม่เห็นด้วย อย่างไร้มารยาท เมื่อไม่เห็นด้วยในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ชัดคอชัดเจนอย่างแรง
2. ผู้ขัดขวาง (Blocker) มองโลกในแง่ร้าย ตื้อดิ่ง มีความเห็นขัดแย้ง ไม่เห็นด้วยกับเหตุผลที่ผู้อื่นเสนอ พยายามนำประเด็นที่กลุ่มผ่านการปฏิเสธไปแล้วมาพิจารณาใหม่ คอยปฏิเสธวิพากษ์วิจารณ์จุดมุ่งหมายของกลุ่ม
3. ผู้ครอบงำ ผูกขาด (Dominator or monopolizer) พยายามครอบงำผู้อื่นทั้งโดยวาจาและกริยาท่าทาง หรือด้วยพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือ แสดงอำนาจครอบงำผู้อื่นในกระบวนการทำงานของกลุ่ม
4. ผู้เรียกร้องความสนใจ (Recognition seeker) พยายามทำทุกวิถีทางเพื่อเรียกร้องความสนใจให้กับตนเอง คอยไม้ ต้องการให้คนยกย่อง
5. ผู้เรียกร้องความเห็นใจ (Sympathy seeker) พยายามเรียกร้องความเห็นใจจากกลุ่ม
6. ผู้ถอนตัว (Withdrawing) ไม่ยอมให้ความร่วมมือ ไม่ให้ความสนใจ ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง หรือเลี่ยงงาน (Avoiding involvement)
7. คนชอบสนุก (Playboy) ไม่เอาจริงกับงาน ไม่รับผิดชอบ หรือคอยชักใบให้เรือเสียอยู่เรื่อยๆ เป็นต้น

การแสดงออกของบุคคล หรือของสมาชิกในกลุ่มตามลักษณะต่างๆ ดังกล่าวเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับเฉพาะตัวบุคคลโดยอัตโนมัติ เป็นตามสภาพธรรมชาติ ซึ่งโดยปกติแล้วเจ้าตัวเองก็มักไม่รู้ แต่เป็นสิ่งที่มึประสิทธิภาพต่อการทำงานของของกลุ่ม

พฤติกรรมการทำงานกลุ่มในการเรียนของนักศึกษาพยาบาล

Johnson และ Johnson (1994: 185-205) ได้เสนอแนะว่า ในการเรียนแบบร่วมมือให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้เรียนต้องมีพฤติกรรมความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม (Cooperative Skills) ในด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น การสร้างและรักษาบรรยากาศในการทำงาน ภาวะผู้นำ และการแก้ไขความขัดแย้งหรือปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจและพลังที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และยังเป็นผลพลอยได้ที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงานในอนาคต พฤติกรรมในแต่ละด้านมุ่งเน้นที่เป้าหมายของการร่วมมือกัน รักษาสัมพันธภาพ

ที่ดีของสมาชิกและความสำเร็จของกลุ่ม พฤติกรรมบางอย่างจึงอาจจัดเข้ากลุ่มพฤติกรรม ได้มากกว่า 1 กลุ่ม

1. พฤติกรรมด้านการติดต่อสื่อสาร (Communication Skill)

เป็นพฤติกรรมแรกที่สำคัญ เพราะถ้าบุคคลไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นก็จะไม่สามารถร่วมมือกับผู้อื่นได้ ซึ่งพฤติกรรมด้านนี้แบ่งเป็น 2 ประการ คือ การรับและส่งสาร ผู้เรียนต้องสามารถส่งสารได้อย่างถูกต้องเพื่อแสดงถึงความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ความเห็น ปฏิกริยา ความต้องการ เป้าหมาย ฯลฯ และสามารถรับสารได้อย่างแม่นยำ เพื่อสามารถเข้าใจความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งพฤติกรรมที่สำคัญได้แก่

- 1) การแสดงความคิดและความรู้สึกอย่างชัดเจน และไม่ลำเอียง
- 2) ส่งสารอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และเฉพาะเจาะจง
- 3) พูดยาสื่อสารและส่งสารที่สอดคล้องกับผู้อื่น
- 4) ตรวจสอบปฏิกริยาของผู้รับสาร (ผลของการส่งสาร) และสนใจสารที่ผู้อื่นส่งมา
- 5) ทวนประโยคที่ได้ยิน และความรู้สึกของผู้ส่งสาร
- 6) อธิบายสารที่ได้รับว่าตรงกับความรู้สึกของผู้ส่งสารหรือไม่
- 7) ส่งสารให้ผู้อื่นอย่างประนีประนอมจนกว่าความคิดเห็นจะตรงกัน

2. พฤติกรรมด้านการสร้างและดำรงรักษาสภาพบรรยากาศในการทำงานกลุ่ม (Building and Maintaining a Trust Climate)

พฤติกรรมด้านนี้เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการมีความเชื่อใจ ไว้วางใจกันสูงจะทำให้บุคคลร่วมมือกัน และติดต่อสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ปฏิกริยา ขาวสาร ได้อย่างเปิดเผยถ้ามีความรู้สึกไว้วางใจ เชื่อใจกันสูง

การที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมนี้ได้ นั้น ผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียน

- 1) ให้ข้อมูลข่าวสาร ความคิด ความรู้สึก สัญชาติญาณ และปฏิกริยาอย่างเปิดเผย และเหมาะสมในขณะทำงานกลุ่ม หรืออภิปราย
- 2) แบ่งปันสิ่งของหรือวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ผู้อื่น
- 3) แสดงการยอมรับ ส่งเสริม และต้องการทำงานอย่างร่วมมือกัน
- 4) แสดงความตั้งใจ การยอมรับ การสนับสนุนผู้อื่น ขณะทำงานอย่างร่วมมือกัน
- 5) ขจัดพฤติกรรมที่ไม่สนับสนุนการทำงานอย่างไม่ร่วมมือ เช่น การเจียบ การก้าวร้าว การแสดงความรู้ - ความคิดอย่างผิวเผิน

3. พฤติกรรมภาวะผู้นำ (Leadership Skills)

การทำงานกลุ่มนั้นมีวัตถุประสงค์พื้นฐาน 2 ประการ คือ เพื่อทำงานให้สำเร็จ และดำรงรักษาความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มสมาชิก ซึ่งผู้นำจะเป็นผู้ที่ทำให้กลุ่มสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กล่าวมานี้ได้ การที่กลุ่มจะทำงานให้สำเร็จได้นั้น สมาชิกต้องจัดหา จัดการ และใช้ข้อมูลข่าวสารในการตัดสินใจ และต้องการผู้นำในการร่วมมือร่วมใจ การถาม และการสรุป กำหนดทิศทาง จูงใจ และตัดสินใจ สถานการณ์ที่ต่างกันย่อมต้องการผู้นำที่เหมาะสมต่างกัน

ผู้นำในการเรียนแบบร่วมมือต้องช่วยเหลือให้กลุ่มทำงานให้สำเร็จ และดำรงรักษาความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มสมาชิก ใช้ประโยชน์จากความแตกต่าง และเพิ่มพูนความสามารถของเพื่อนสมาชิกให้เป็นประโยชน์ต่อกกลุ่ม ให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นการมีส่วนร่วมของทุกคนในกลุ่ม ผ่อนคลายความตึงเครียด กระตุ้นการติดต่อสื่อสาร ประเมินการทำงานกลุ่ม ปรับปรุงการทำงานกลุ่ม เป็นมิตร และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในกลุ่ม

4. พฤติกรรมการใช้ประโยชน์จากความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ (Utilizing Creative Controversy)

ในการทำงานร่วมกันนั้น แนนอนยอมต้องมีความคิดเห็น การสรุป แนวคิดทฤษฎีหรือข้อมูลข่าวสารที่ไม่ตรงกันในกลุ่มสมาชิก ซึ่งสิ่งนี้เป็นประโยชน์ในการทำงานกลุ่ม ความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นเมื่อบุคคลแสดงความคิด ความเห็น แนวคิดทฤษฎี ให้ข้อมูลข่าวสาร หรือสรุปประเด็นแล้วไม่ตรงกันกับผู้อื่น ซึ่งทั้งสองฝ่ายก็พยายามหาความคิดเห็นที่ตรงกันหรือข้อตกลง ผู้สอนสามารถใช้ความขัดแย้งนี้สอนให้ผู้เรียนวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ หาเหตุผลทั้งแบบ Deductive และ Inductive สังเคราะห์ และบูรณาการข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ การใช้ประโยชน์จากความขัดแย้งส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ของบุคคล การใช้เหตุผลในระดับสูง การคงอยู่ของความรู้ระยะยาว และส่งเสริมความสัมพันธ์ในกลุ่ม ซึ่งพฤติกรรมที่จำเป็น มีดังนี้

- 1) ใช้ความขัดแย้งในฐานะสถานการณ์แก้ปัญหา ทำความแตกต่างของความคิดเห็นให้ชัดเจน และมีข้อสรุป มากกว่าการชนะ - แพ้
- 2) สนใจความคิดมากกว่าตัวบุคคล
- 3) ใช้คำพูด และการกระทำที่แตกต่างอย่างบูรณาการ ในกระบวนการแก้ปัญหา
- 4) ประสานความคิดเห็นที่แตกต่าง ประนีประนอมให้ทุกฝ่ายเป็นผู้ชนะหรือพึงพอใจ

Lang, McBeath และ Hebert (1995: 349) กล่าวเพิ่มเติมว่า พฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงานกลุ่มในการเรียนที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Johnson และ Johnson ได้แก่

1. พฤติกรรมภาวะผู้นำ : การทำให้งานประสบความสำเร็จ ควรประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ คือ แสวงหาข้อมูล แบ่งปันข้อมูล และความคิดเห็น ทำความกระจ่าง สรุป ตรวจสอบความก้าวหน้าในการทำตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ทดสอบความเห็นพ้องต้องกันของกลุ่ม

พฤติกรรมภาวะผู้นำ : การส่งเสริมรักษาความสัมพันธ์ของกลุ่ม ควรประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ คือ กำหนดมาตรฐานของกลุ่ม รวบรวม / สรุป / กระตุ้นและรับฟังผู้อื่น ลดความตึงเครียด และประสานความคิด แสดงความรู้สึกร่วมของกลุ่ม ประนีประนอม

2. พฤติกรรมด้านการติดต่อสื่อสาร ควรประกอบด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ คือ การฟัง การพูด ทบทวน ตรวจสอบการรับรู้ อธิบายด้วยพฤติกรรมที่เหมาะสม อธิบายความรู้สึก แสวงหาปฏิกริยาตอบสนอง แสดงออกถึงการเอาใจใส่

3. พฤติกรรมการยอมรับและเชื่อมั่น ควรประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ คือ ยอมรับผู้อื่น และความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงออกถึงการสนับสนุน / ให้ความสนใจในการร่วมมือ การทำตามคำพูด / ความรับผิดชอบ

4. พฤติกรรมด้านการแก้ไขความขัดแย้ง ควรประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ คือ จัดการกับความรู้สึกส่วนตัว / แสดงความเห็นใจ ระบุปัญหา หาวิธีการแก้ปัญหา เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ เลือกรูปแบบการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ลงมือแก้ปัญหา ประเมินผลการแก้ปัญหา

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานกลุ่ม

ทิพย์วัลย์ สมแดง (2528) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเขตเมืองกับโรงเรียนเขตชนบทในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่มระหว่างกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนเขตเมืองกับโรงเรียนเขตชนบท จากจำนวน 30 รายการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่เพียงรายการเดียว คือ พฤติกรรมการให้ความเห็นเพื่อเป็นการสรุป และเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณสมบัติทั่วไป ในการทำงานกลุ่มระหว่างกลุ่มนักเรียน ในโรงเรียนเขตเมืองกับโรงเรียนเขตชนบทจากจำนวน 7 รายการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 1 รายการ คือ พฤติกรรมการปฏิบัติงานอย่างกระตือรือร้น คล่องแคล่วว่องไว

สุรพล ประยงค์พันธ์ (2530) ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น เป็นกลุ่มตามความสามารถ และเรียนด้วยตนเองเป็นกลุ่มย่อย ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่เรียนเป็นกลุ่มตามความสามารถ และเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชั้นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่เรียนเรียนด้วยตนเองเป็นกลุ่มสูงกว่าเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่เรียนเรียนด้วยตนเองเป็นกลุ่มสูงกว่าเรียนเป็นกลุ่มตามความสามารถ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

พาชิต ทวีกุล (2531) ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น เป็นกลุ่มตามความสามารถ และเรียนด้วยตนเองเป็นกลุ่มย่อย ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น เป็นกลุ่มตามความสามารถ และเรียนด้วยตนเองเป็นกลุ่มย่อยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

โอภาส บุญครองสุข (2536) ศึกษาการเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษา โดยการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มกับการทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล ผลการศึกษาพบว่า

1. คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มสูงกว่า นักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
2. คะแนนความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
3. คะแนนความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของนักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มสูงกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

Billing (1994) ศึกษาผลของการชอบเรียนเป็นกลุ่มแบบร่วมมือหรือเรียนโดยลำพังของนักศึกษาพยาบาล ต่อการกระทำและทัศนคติเมื่อใช้การเรียนด้วยวิดีโอติสก์ปฏิสัมพันธ์ช่วยสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลจำนวน 114 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่เรียนเป็นกลุ่มแบบร่วมมือ มีทัศนคติที่ดีเพิ่มขึ้นต่อการใช้วิดีโอติสก์ปฏิสัมพันธ์ช่วยสอน สามารถทำงานอย่างเป็นระบบ และมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าอีกกลุ่ม แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Ashley และ O'Neil (1994) ศึกษาการเรียนเป็นกลุ่มว่ามีประสิทธิภาพต่อการเตรียม นักศึกษาพยาบาลเพื่อสอบขึ้นทะเบียนผู้ประกอบวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษา พยาบาลเพศหญิงจำนวน 125 คน ที่มีความคล้ายคลึงกันในด้านอายุ และเชื้อชาติ ในกลุ่มทดลอง ให้มีการทำงานด้วยกันเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3-12 คน ทั้งกับเพื่อนและครูผู้สอน พบกันสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง เป็นเวลา 12 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่เรียนเป็นกลุ่มประเมินว่า เป็นการเพิ่ม แรงจูงใจในการเรียน เพิ่มความช่วยเหลือในการเตรียมสอบขึ้นทะเบียนผู้ประกอบวิชาชีพ เป็นการ จัดประสบการณ์ในทางบวกในการเตรียมสอบ แสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างครูและศิษย์ และช่วยในการประเมินตนเองของนักศึกษา และนักศึกษายังได้เสนอแนะว่า ควรใช้กระบวนการนี้ ตั้งแต่ปีแรกๆ แต่ควรมีโครงสร้าง และการทำงานกลุ่มชัดเจนกว่านี้

Young (1995) ศึกษาการทำงานกลุ่มในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ระดับต้น และ พยาบาลศาสตร์บัณฑิต ให้นักศึกษาจัดกลุ่มเองตามความสมัครใจ โดยนักศึกษาร้อยละ 30 เข้า เรียนเป็นกลุ่ม เพราะเชื่อว่าจะทำให้ผลการเรียนดีขึ้น และร้อยละ 37 เข้าเรียนเป็นกลุ่มเพราะ ต้องการอยู่กับเพื่อน หรือต้องการความช่วยเหลือจากเพื่อน และเห็นว่าการเรียนเป็นกลุ่มช่วยเพิ่ม พูนความรู้ และทำให้ผลการเรียนดีขึ้น กลุ่มจะพบกันในสถานศึกษาร้อยละ 58 และพบกันนอก สถานศึกษา ร้อยละ 18 ทั้งในและนอกสถานศึกษาร้อยละ 24 และจะพบกันช่วงก่อนสอบร้อยละ 49 พบกันสัปดาห์ละครั้งร้อยละ 27 และพบกันสัปดาห์เว้นสัปดาห์ร้อยละ 21 กลุ่มส่วนใหญ่มี ขนาดกลางประกอบด้วยสมาชิก 4 คน ร้อยละ 44 อยู่ในกลุ่มเดิมตลอดเทอมและร้อยละ 56 เปลี่ยนกลุ่มในระหว่างเทอม เหตุผลในการเปลี่ยนกลุ่ม คือ การเปลี่ยนตอนเรียน

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ

Sharan และคณะ (1984 Cited in Arends,1989: 412-414) ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการ เรียนแบบร่วมมือในชั้นเรียนในอิสราเอล เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับผลของการเรียนแบบร่วมมือ ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สัมพันธภาพทางสังคม พฤติกรรมความร่วมมือ และพฤติกรรม การแข่งขัน ผลการศึกษาพบว่า การเรียนแบบร่วมมือ สามารถส่งเสริมสัมพันธภาพทางสังคมใน ระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียน รวมถึงเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่มีความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ และพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมความร่วมมือสูง และพฤติกรรมการแข่งขันต่ำ

Frierson, Isom and Webster (1984 Cited in Beck, 1995: 224) รายงานการใช้ การเรียนแบบร่วมมือ ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลที่ Traditional black college โดยแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 8 คนในการเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการ และ ทักษะ ผลการทดลองพบว่า นักศึกษาที่เรียนแบบร่วมมือได้เกรดเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม

Smith (1985) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบการเรียนแบบร่วมมือและการเรียนเป็นราย บุคคล ในนักศึกษาพยาบาลระดับต้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลจำนวน 61 คน ที่ศึกษา วิชาการพยาบาลสุขภาพจิต สุ่มนักศึกษาเข้ากลุ่ม 4 กลุ่ม โดย 2 กลุ่มแรกไม่มีการเปลี่ยนสมาชิก ภายใต้วงมย่อยตลอดเวลาการทดลอง กลุ่มที่ 3 มีการหมุนเวียนสมาชิกในแต่ละกลุ่มย่อยกลุ่ม และกลุ่มที่ 4 จำนวน 16 คน ทำงานเป็นรายบุคคลภายใต้การดูแลของผู้วิจัย และแต่ละกลุ่มจะมี ต้องพบกันสัปดาห์ละ 50 นาทีเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่าไม่มีความแตกต่างในแต่ ละกลุ่ม ทั้งทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะติดต่อเพื่อนและอาจารย์ การพูดจาสื่อสาร แต่ พบว่ากลุ่มที่เรียนแบบร่วมมือโดยไม่มีการหมุนเวียนสมาชิก และหมุนเวียนสมาชิก พูดมากขึ้นเป็น 5 เท่าของกลุ่มที่เรียนเป็นรายบุคคล

Johnson และ Johnson (1987 อ้างถึงใน บุชบา ไชคชวยชู, 2537: 24) ได้ศึกษาและวิจัย เกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างปี ค.ศ. 1924-1981 มีผลการ วิจัยถึง 122 เรื่อง ที่แสดงให้เห็นว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้นกว่า การเรียนแบบแข่งขันและการเรียนเป็นรายบุคคล

Phillips (1988, Cited in Beck, 1995) รายงานการใช้กระบวนการกลุ่ม ในรูปแบบของ งานที่ใช้ความร่วมมือในการแข่งขันกันทำงาน และให้นักศึกษาพยาบาลทำแบบทดสอบเป็นราย บุคคล พบว่านักศึกษามีความวิตกกังวลน้อยลง และได้รับคะแนนสูงขึ้นในการสอบปลายภาค

Slavin (1991 Cited in Arends, 1994: 413-414) ได้ทบทวนและรายงานการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือ ในทุกเนื้อหาวิชาแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งในเขตเมืองและชนบทจำนวน 45 งานวิจัยในช่วงปีค.ศ. 1972-1986 ระยะเวลาการวิจัยแต่ละ ครั้งใช้เวลาอย่างน้อย 4 สัปดาห์ ผลการศึกษา 37 งานวิจัยล้วนแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทักษะการแก้ปัญหา และมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน อีก 8 งานวิจัยไม่ พบความแตกต่าง และไม่มีการศึกษาใดที่แสดงว่าการเรียนแบบร่วมมือให้ผลในทางลบ

Beck (1992) ได้วิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนารูปแบบ วิเคราะห์ ทดลองใช้และประเมิน ผลรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือในนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างสุ่มอย่างง่ายจากนักศึกษา พยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น กลุ่มทดลองเรียนแบบร่วมมือโดยให้นักศึกษาอภิปราย กลุ่มย่อยโดยใช้กรณีศึกษา กลุ่มละ 4-5 คน กลุ่มควบคุมสอนโดยการอภิปรายเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา เมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษา ให้นักศึกษาประเมินผล ผลบ่งชี้ว่า การเรียน แบบร่วมมือ เป็นการเรียนการสอนที่น่าตื่นเต้น และเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนตามปกติในชั้น เรียน

Lazarowitz และคณะ (1994) ได้ศึกษาการเรียนแบบร่วมมือในกลุ่มนักเรียนที่เรียนวิชา วิทยาศาสตร์โลก (Earth Science) จำนวน 120 คน พบว่าผลการทดสอบในด้านจิตพิสัย (ความ มั่นใจใจตัวเอง จำนวนเพื่อน ความเกี่ยวพันกันในชั้นเรียน ความสามัคคี ความร่วมมือ การแข่งขัน และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์โลก) แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่เรียนแบบร่วมมือมีคะแนนสูงกว่า นักศึกษาที่เรียนเป็นรายบุคคลเป็นอย่างมาก

Cobb (1995) ศึกษาถึง ผลของกลยุทธ์การเรียนแบบร่วมมือต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคงอยู่ของความรู้ในนักศึกษาพยาบาล ด้วยการใช่วิดีโอดิสก์ในการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ ช่วยสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล จำนวน 71 คน จากวิทยาลัยขอนแก่น สุ่มเข้ากลุ่ม 3 กลุ่ม และจัดกลุ่มดังนี้ คือ กลุ่มผลสัมฤทธิ์ กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และกลุ่ม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษากลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมี คะแนนทดสอบหลังการเรียนสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ จากการสังเกตเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่า นักศึกษา กลุ่มนี้มีความตั้งใจเรียน

Beck (1995) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เรื่องการเรียนแบบร่วมมือ และการสอนเกี่ยวกับสตรี : รูปแบบการสอนในชั้นเรียนสำหรับการศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ทั้งชายและหญิงจำนวน 27 คนที่มีอายุระหว่าง 23-52 ปี ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการทดลองพบว่า การเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการสอนที่น่าตื่นเต้น มีประสิทธิภาพ และเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนในชั้นเรียนจากปกติ

Goodfellow (1995) ศึกษาถึงกลยุทธ์การเรียนแบบร่วมมือ : วิธีที่มีประสิทธิภาพในการ สอนวิชาการวิจัยทางการพยาบาล ผลการศึกษาพบว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีการที่มี ประสิทธิภาพในการสอนวิชาการวิจัยทางการพยาบาล นักศึกษามีคะแนนสอบกลางภาคและ

ปลายภาคสูงขึ้น และการประเมินผลรายวิชาเมื่อสิ้นสุดการเรียน พบว่า นักศึกษามีความพอใจ มีความสุขในการเรียนวิชาวิจัยทางการพยาบาล มีความสุขในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และคิดว่าการเรียนแบบร่วมมือ เป็นการส่งเสริมประสบการณ์ และการประยุกต์ความรู้ในกระบวนการเรียน การวิจัย

Walker (1996) ได้ทดลองใช้การเรียนแบบร่วมมือในการสอนวิชาเพศศึกษาและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว แก่นักศึกษาระดับอนุปริญญาจำนวน 36 คน ที่มหาวิทยาลัยของรัฐ โอเรกอน ปี 1994 เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา จากการสังเกตและสัมภาษณ์ นักศึกษาประเมินว่าการเรียนแบบร่วมมือ ทำให้นักศึกษาเข้าใจบทเรียนได้ง่ายมากขึ้น ลึกซึ้งขึ้น มีความรู้สึกดีที่ได้รับความคิดเห็นที่แตกต่างหรือหลากหลายจากเพื่อนๆ ทำให้ผลงานกลุ่มดีขึ้น และความรู้สึกที่มีต่อเพื่อนดีขึ้น และคิดว่าการเรียนแบบร่วมมือทำให้การเรียนวิชานี้ น่าสนใจขึ้น จากการประเมินผลงานของนักศึกษาพบว่า คุณภาพดีขึ้นกว่าการเรียนตามปกติที่ผ่านมา

McAllister และ Osborne (1997) ได้ศึกษา กลยุทธ์การใช้เพื่อนสอนเพื่อนเพื่อส่งเสริมการเรียนแบบร่วมมือในนักศึกษาพยาบาล ที่ประเทศออสเตรเลีย พบว่านักศึกษาทุกคนประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมเพื่อนสอนเพื่อน นักศึกษาบางคนคิดว่า การช่วยสอนเพื่อนเป็นการท้าทายความสามารถ ทำให้เข้าใจบทเรียนได้ลึกซึ้งขึ้น แต่นักศึกษาบางคนก็คิดว่า การช่วยสอนเพื่อนทำให้เกิดความวิตกกังวล และคิดว่าเป็นการเสียเวลา

Cairy (1997) ศึกษาผลของสภาพแวดล้อมการเรียนแบบร่วมมือต่อทัศนคติ ทักษะทางสังคมและกระบวนการของนักศึกษาพยาบาล ศึกษาแบบ 1 กลุ่มวัด 1 ครั้ง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์จำนวน 43 คน สุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่ม 8 คน เรียนแบบร่วมมือเป็นเวลา 15 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่าหลังการทดลอง นักศึกษามีความสามารถด้านกระบวนการ ทักษะทางสังคม และความรู้สึกสุขสบายเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

Thompson (1997) ศึกษาความแตกต่างของการชอบวิธีการสอนในชั้นเรียนระหว่างนักศึกษาพยาบาลศาสตร์หลักสูตรปกติและนักศึกษาผู้ใหญ่ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักศึกษาพยาบาลศาสตร์หลักสูตรปกติและนักศึกษาผู้ใหญ่ จำนวน 206 คน และในกลุ่มนักศึกษาผู้ใหญ่ยังแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่ไม่เคยเรียนพยาบาลมาก่อน และกลุ่มที่เคยเรียนพยาบาลมาก่อน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรปกติ และนักศึกษาผู้ใหญ่มีความชอบไม่แตกต่างกัน แต่นักศึกษาผู้ใหญ่ที่ไม่เคยเรียนพยาบาลมาก่อนชอบการสอนเป็นรูปแบบ และให้

ความรู้มากมาย ส่วนนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เคยเรียนพยาบาลมาก่อน ชอบการสอนแบบใช้สถานการณ์ การเรียนแบบร่วมมือ และคาดหวังในผลการเรียนสูง

กรวรรณ กันยะพงศ์ (2528) ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค การตอบทเรียนและการเสริมแรงที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพฤติกรรมการเรียนแบบ ร่วมมือในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า การเรียนแบบร่วมมือใน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยใช้เทคนิคการตอบทเรียนและการเสริมแรง นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างจากการเรียนในชั้นเรียนปกติ แต่มีพฤติกรรมความร่วมมือใน ชั้นเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ

ปิยาภรณ์ รัตนารกุล (2536) ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้การ แบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้การแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์ สูงกว่านักเรียนที่เรียนคณิตศาสตร์ตามวิธีการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ .05

2. นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้การแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ ทั้งระดับความสามารถทางการ เรียนสูง ปานกลางและต่ำ มีบทบาทการให้พฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับปฏิบัติมาก โดยที่ นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูง มีบทบาทการให้พฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับปฏิบัติ มาก ด้านการให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม ส่วนนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียน ปานกลาง และต่ำ มีบทบาทการให้พฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับปฏิบัติมาก ด้านการยอมรับ ความ คิดเห็นของสมาชิกกลุ่ม

กิ่งดาว กลิ่นจันทร์ (2536) ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขัน ระหว่างกลุ่มด้วยเกม ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 1 พบว่า

1. ภายหลังจากทดลอง นักเรียนในกลุ่มที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขัน ระหว่างกลุ่มด้วยเกมจะมีความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทย สูงกว่านักเรียนในกลุ่มที่ เรียนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ภายหลังจากทดลอง นักเรียนในกลุ่มที่เรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม จะมีคะแนนความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทย สูงกว่าก่อนเข้ารับการศึกษาทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มาลี นรสิงห์ (2537) ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมการเขียน และไม่ใช้กิจกรรมการเขียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ ระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมการเขียนและไม่ใช้กิจกรรมการเขียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มเดียวกันของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศุภวรรณ เล็กวิไล (2539) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกลวิธีการเรียนภาษา โดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ผลการศึกษาดังนี้

1. รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นจำนวน 8 แผน และเอกสารแนะนำการให้รูปแบบการสอน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง สูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

3. รูปแบบการสอนกับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มี ปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลอง

4. นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการร่วมมือในการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

5. นักเรียนกลุ่มทดลองมีความเห็นว่า การเรียนแบบร่วมมือให้ประโยชน์มาก และนักเรียนส่วนใหญ่ชอบและนำกลวิธีการเรียนภาษาไปใช้มากในด้าน การจับใจความ นิ่งสมาธิ และทำแผนภูมิสรุป

ปรารธนา เกษน้อย (2540) ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือในวิชาสังคมศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ มีคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ ในการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ในประเทศไทย ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษามาก่อน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

